

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПІДПРИЄМСТВА**

**(на матеріалах Товариства з обмеженою відповідальністю «Ант ЛТД»,
м. Чернівці)**

Студентки 2 курсу
заочної форми навчання
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
спеціалізації «Облік і оподаткування»

Нащук
Юлії
Василівни

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Рилєєв
Сергій
Володимирович

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Облікова політики підприємства: сутність, принципи та роль в системі управління	8
1.2. Моніторинг нормативної бази та спеціальної літератури	15
Висновки за розділом 1	19
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ НА ТОВ «АНТ ЛТД»	20
2.1. Організаційно-технічні питання облікової політики підприємства	20
2.2. Методологічні аспекти облікової політики підприємства	25
2.3. Порядок затвердження внутрішнього регламенту - Наказу про облікову політику підприємства	29
Висновки за розділом 2	33
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА АУДИТУ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТОВ «АНТ ЛТД» ЗА 2020-2022 РР.	35
3.1. Аналіз фінансового стану підприємства	35
3.2. Аудит ефективності облікової політики підприємства в системі бухгалтерського обліку	45
Висновки за розділом 3	52
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Економічний простір України – складна «платформа» для функціонування більшості господарюючих суб'єктів. Це обумовлено політичною нестабільністю, інфляційними процесами, жорсткими умовами конкурентної боротьби, демпінгом з боку державних органів тощо. І щоб забезпечити належний розвиток і процвітання в такій складній ситуації керівництво кожного підприємства має сконцентрувати весь свій потенціал і направити зусилля на розробку гнучкої та стратегічно орієнтованої системи управління.

Інформаційно утворюючою компонентою в менеджменті підприємства є облікова підсистема. Адже облік – функція управління, що генерує інформаційні потоки з різною деталізацією, що є базою та «відправним пунктом» в ході розробки рішень, стратегій, корегуючи і антикризових заходів для підприємства. Без перебільшень, бухгалтерський облік є «мовою бізнесу», який із використанням всім доступним та універсальним засобам кодування інтерпретує і узагальнює інформаційні потоки про факти господарського життя економічного суб'єкту відповідно до потреб різних користувачів: зовнішніх та внутрішніх.

Максимально корисною облікова підсистема може бути за умови дотримання всіх вимог щодо її організації та вчасного вирішення всіх питань методично-технічного характеру. Іншими словами розробити оптимальну облікову політику, яка, зі слів успішних власників бізнесу, має враховувати всі нюанси діючої нормативно-правової бази, специфіку господарювання підприємства, його особливості організаційної й ієрархічної структури, інформаційні запити менеджменту на різних рівнях.

Облікова політика – це свого роду «конституція» підприємства, де окреслені права і обов'язки всіх учасників облікового процесу. В широкому аспекті така політика охоплює в собі систему методів, які виступають інструментами непрямого державного регулювання базових питань організації

та ведення бухгалтерського обліку у кожного конкретного суб'єкта національної економіки.

В наукових колах питання створення ефективної та найбільш оптимізованої до сучасних реалій економічного життя облікової політики вже не один десяток років є дискусійними та містять багато спірних нюансів. Оскільки це найбільш масштабніша тема в усьому обліковому просторі і є дотичною до більшості об'єктів та процесів господарського життя підприємства, незалежно від його розмірів, форми власності, сфер господарювання. Варто відмітити найбільш впливових вчених, чиї праці сприяли розвитку даної облікової тематики: А.А. Алборова, О.С. Бакаєва, Т.В. Барановської, П.С. Безруких, М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, З.В. Гуцай люка, П.Є. Житного, Г.П. Журавля, В.Б. Івашкевича, Л.М. Кіндрацької, М.В. Кужельного, Ю.А. Кузьмінського, В.Г. Лінника, Б. Нідлза, В.Ф. Палія, М.С. Пушкаря, П.Я. Хомина, В.Г. Швеця та ін. Нажаль питання, які висвітлені в спеціальній економічній літературі стовно облікової політики не мають системного та комплексного підходу, а більше є фрагментарними моментами. Переважна більшість доробок, рекомендацій зроблені в загальному ракурсі, не поглиблюючись на галузеву чи відомчу специфіку.

Переосмислення сутності та складових облікової політики, приведення її до економіко-правових вимог сьогодення – пріоритетне завдання, що постає перед кожним господарюючим суб'єктом. А ті зміни, що спостерігаються у нормативному полі обліку, аудиту та аналізу тільки підсилюють важливість таких стратегічно орієнтованих дій керівництва. Всі ці обставини стали причиною вибору такої актуальної теми для написання випускної кваліфікаційної роботи із застосуванням практичних матеріалів одного із підприємств поліграфічної індустрії.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є всебічне вивчення теоретико-методичних й організаційно-технічних основ облікової політики, розробка практичних рекомендацій щодо оптимізації та повної адаптації її положень до цілей обліку, аналізу та аудиту діяльності на

сучасному підприємстві.

Досягнення зазначеної мети можливе через послідовне виконання деталізованих завдань:

- розкрити зміст терміну «облікова політика» з огляду на історичні етапи його виникнення, визначити всі компоненти та місце, що посідає в системі управління вітчизняного підприємства;
- відстежити зв'язок між галузевими особливостями господарського життя підприємств поліграфічної індустрії та фундаментальними положеннями облікової політики;
- вивчити нормативно-правовий простір за темою дослідження, орієнтуючись на прогалини у вітчизняному законодавстві та їх подальшого усунення;
- дослідити методичні та прикладні аспекти розробки та реалізації облікової політики на поліграфічних підприємствах Чернівецької області для подальшого удосконалення та впровадження сучасних новітніх методик і прийомів;
- розробити оптимальну модель економічного аналізу всіх параметрів фінансового стану підприємства із використанням потужної облікової інформації;
- імплементувати генеровану методіку аналізу на досліджуваному підприємстві під час поглибленої діагностики фінансово-майнового потенціалу з акцентом на пошук невикористаних можливостей подальшого розвитку;
- визначити концептуальні основи аудиторської перевірки облікової політики щодо її ефективності й правомірності на підприємствах із випуску поліграфічної продукції;
- сформулювати заходи рекомендаційного характеру, спрямовані на удосконалення обліково-аналітичної підсистеми менеджменту базового підприємства поліграфічної індустрії.

Об'єктом дослідження виступила діюча система організації та ведення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ефективності облікової політики

ТОВ «Ант ЛТД», що виступає основним інформаційним джерелом його системи управління.

Предметом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є теоретичні, методичні, організаційні аспекти формування та реалізації облікової політики на підприємствах поліграфічного виробництва, їх вплив на аналітичну оцінку та аудит ефективності функціонування й управління суб'єктом економічної діяльності.

Методи дослідження. Система методів, що була використана в ході магістерського дослідження, охоплює переважну більшість загальнонаукових методів в теорії пізнання (синтез, індукція, дедукція, аналіз), статистичні прийоми (спостереження, групування, деталізація, індексний метод, методи розрахунку узагальнюючих показників), економіко-логічні методи (метод ланцюгових підстановок в ході проведення факторного аналізу фінансових індикаторів і коефіцієнтів) тощо. Кожен метод був використаний із врахуванням його цільового призначення. Теоретичні дослідження, що спрямовані на опрацювання історичних та хронологічних моментів розвитку облікової політики у вітчизняному економічному просторі, виконані із застосуванням паралельно двох підходів наукового спостереження: системного і цільового.

Інформаційною базою даного науково-практичного дослідження обрано чинні законодавчі, нормативно-правові акти й документи, що регламентують підприємницьку діяльність в Україні, торкаються питань обліку та аудиту, наукові праці вчених, матеріали міжнародних конференцій, форумів, практичних семінарів й тренінгів. В процесі вивчення практичних аспектів обраної тематики було використано фактографічну, звітну та статистичну інформацію, що стосується фінансово-господарської діяльності поліграфічного підприємства – ТОВ «Ант ЛТД» за 2020-2022 рр.

Наукова новизна одержаних результатів розкривається в сформульованих теоретичних і практичних узагальненнях, що стосуються змістових характеристик облікової політики і формування методичних основ

виконання аналітичної діагностики звітних форм. Основні моменти дослідження, що наділені елементами наукової новизни:

- узагальнено концепції відомих облікових шкіл, що покладі в основі створення найбільш ефективної облікової політики в різні історичні проміжки часу;
- імплементовано міжнародний досвід розробки методико-технічних аспектів облікової політики у вітчизняному економічному просторі для підприємств поліграфічного виробництва;
- систематизовано рекомендації, орієнтовані на упорядкування і оптимізацію положень облікової політики яскравого представника в сфері поліграфічних послуг – ТОВ «Ант ЛТД».

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані та обґрунтовані у результаті проведених досліджень положення доповнюють теорію та практику формування облікової політики, аналізу фінансового стану та аудиту ефективності облікової політики в системі управління сучасним підприємством.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 56 сторінках друкованого тексту. Робота містить 27 таблиці, 31 рисунок. Список використаних джерел налічує 114 найменувань на 10 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Облікова політики підприємства: сутність, принципи та роль в системі управління

Основа успіху для будь-якої діяльності – правильна її організація. Бухгалтерська система діє за таким самим принципом. Іншими словами якість «кінцевого продукту» всіх облікових процесів залежить від організаційних і підготовчих аспектів. Актуальним і по сьогоднішній день є вираз відомого вченого з Франції Є.П. Леоте: «Колесо економіки рухається не тільки за допомогою праці і капіталу, а й завдяки «обліковому порядку» [100, с. 81-82].

Динамічне економіко-політичне середовище з орієнтацією на досвід європейських країн здійснив свій вплив на всю систему бухгалтерського обліку. Вона перебуває в постійному стресовому стані в результаті частих реформ та змін. Таких корегувань та втручань з боку влади зазнають теоретико-методичні засади облікових процесів, які сьогодні прийнято називати обліковою політикою. Не зважаючи на те, що облікова політика є згрупованим переліком бухгалтерських прийомів та методів, її значення для підприємства важко переоцінити. Вона через генерування облікової підсистеми впливає на те, яка інформація буде доведена до керівного складу і які рішення будуть прийняті, що скоординують майбутнє всього підприємства.

Розуміючи всю важливість облікової політики, її творці (бухгалтер разом із керівником) аргументовано і виважено затверджують кожен її пункт, оскільки кінцевий її вигляд стане на певний час «конституцією» для бухгалтерської служби підприємства. Формування бухгалтерських організаційних засад – синергетичний процес, що об'єднує в собі всі внутрішні й зовнішні фактори, які визначають характер господарювання суб'єкта.

Історія виникнення поняття «облікова політика» налічує не так багато

років. Так, вперше це поняття було задеклароване в документах у листопаді 1974 року. І через декілька місяців його було нормативно «узаконено» в Міжнародному стандарті обліку №1 «Розкриття облікової політики» (01.01.1975 р.) [58]. У вітчизняній літературі термін «облікова політика» вперше побачив світ лише у 90-х роках ХХ століття. Передумовою практичної реалізації облікової політики вважається Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності, яке було затверджене у 1993 році.

О. М. Петрук згадує, що дане Положення містило «дозвіл» для підприємств самостійно обирати найбільш значимі організаційні аспекти бухгалтерського обліку: склад та організаційну форму бухгалтерії, методичні прийоми обліку [66, с.20-21]. І це був «прорив» для тогочасних бухгалтерів, оскільки вони могли максимально адаптувати облік до галузевих особливостей, видів діяльності, умов господарювання.

Але по-справжньому реальний розвиток та практичне впровадження облікової політики у вітчизняному економічному середовищі почався із затвердженням фундаментального бухгалтерського Закону – «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [85].

Зі слів В.М. Пархоменка прийнятий Закон України разом із абсолютно новими для бухгалтерського співтовариства П(С)БО створили фундамент врегулювання більшості організаційних питань в обліковій системі для кожної окремої бізнес одиниці [65, с.240].

Паралельно Ф.Ф. Бутинець обґрунтовував передумови виникнення облікової політики на українському інформаційному просторі і наскільки це є логічним явищем для вітчизняних підприємств [13, с. 32-33] (рис. А1).

Послідовником наукових досліджень даних вчених став С. О. Ніколаєв, який надав чіткі пояснення ситуації, коли облікова політика є обов'язковою: 1) чинне законодавство дозволяє декілька способів ведення обліку тих чи інших об'єктів, а підприємство повинно самостійно обрати найбільш вдалий для нього; 2) відсутні жодні роз'яснення з боку законодавчих та нормативних актів як вести облік, і підприємство самостійно для себе дає відповіді на ці питання

[59, с. 101].

Чим наповнюється контекст поняття «облікова політика»? Для початку варто провести морфологічний аналіз такого словосполучення. Перше, на що слід звернути увагу, це те що поняття є утворення двох окремих термінів «облік» і «політика».

Професор В. В. Сопко трактує «облік» як процес, що охоплює процедури збору, оцінювання та фіксації (реєстрації) фактів, подій суспільного життя [99, с. 24]. Термін «політика» зазвичай асоціюється із правовими аспектами життя і ототожнюється із владою в державі чи певній суспільній групі. Грецьке походження слово «політика» визначає його зміст як «мистецтво управляти державою». Цей термін пройшов тривалий шлях, про що свідчить наявність тлумачення його ще у Радянському енциклопедичному словнику. В даному першоджерелі «політика» трактується як сфера діяльності, яка пов'язана з відносинами між класами, націями та іншими соціальними групами, ядром якої є проблема захоплення, утримання або використання державної влади; участь у справах держави, визначення форм, завдань, змісту її діяльності [98, с. 1031]. Деякі інші визначення можна побачити в тлумачних словниках іншомовних термінів. Один із таких словників під редакцією О.С. Мельничука політику визначає як «перелік методів та засобів досягнення цілей і завдань, а також діяльність органів державної влади й державного управління» [97, с. 236].

Проте сьогодні термін «політика» можна побачити в різних інтерпретаціях та поєднаннях з економічно орієнтованими словами: «фінансова політика», «цінова політика», «маркетингова політика» тощо. В таких словосполученнях «політика» розкривається через призму способів досягнення поставлених перед певною підсистемою завдань і цілей. Саме з огляду на таку адаптацію правового терміну до реалій економічного життя, словосполучення «облікова політика» є звичним для будь-якого фахівця в економічній сфері.

Зі слів вчених даний термін має англійське походження – «accounting policy». Але переклад та трактування його контексту в наукових колах є неоднаковим (рис. А2).

Моніторинг наукових джерел і періодики показав найрізноманітніші твердження вчених щодо сутності облікової політики (табл. А1).

А як трактує облікову політику законодавство в Україні та в інших країнах? Для українських підприємств визначення поняття «облікова політика» наведено в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», на рівні міжнародних формацій – МСФЗ № 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [58, с. 1145]. При цьому трактування є неоднаковими. В міжнародному стандарті «облікові політики – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практики застосування суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів» [58, с. 1145] (рис. А3).

Визначення, яке наведене у МСФЗ №8, більш ширше ніж вже звичне вітчизняне. І пояснення цьому явищу досить просте – зарубіжні господарюючі суб'єкти мають більше свобод під час розробки положень облікової політики, відштовхуючись від власного професійного судження. Така картина не притаманна для вітчизняної облікової системи, де вибір методів обліку носить виключно формальний характер.

На базі проведених досліджень і критичного аналізу можна уточнити трактування даної облікової категорії. Так, облікова політика – це механізм управління обліком на основі вибору та розробки суб'єктом господарювання способів (варіантів), правил і процедур щодо організації та методики ведення обліку, складання і подання звітності відповідно до загальноприйнятих принципів та специфіки діяльності підприємства для отримання повної, об'єктивної, достовірної і неупередженої інформації з метою прийняття зацікавленими особами обґрунтованих управлінських рішень.

Яку роль відіграє облікова політика для кожного підприємства? На це непросте запитання відповідь представлена схематично на рис. А4.

Облікова політика, що «підключається» про наповненість фінансової звітності, є необхідним атрибутом в економіці країни як на мікро- так і макрорівні, адже впливає на тісноту взаємозв'язків між партнерами,

наповненість бюджету податками, інвестиційну активність внутрішніх та зовнішніх інвесторів тощо.

Контент облікової політики можна розкрити через призму її найголовніших концептуальних засад (табл. А2).

Облікова політика поширюється на різні рівні економіки. Її вплив не обмежується підприємствами й організаціями (мікрорівень), а розповсюджується на галузі, регіони і навіть всю національну економіку країни. Науковці й досі не можуть дійти спільного знаменника щодо кількості таких рівнів впливу облікової політики.

Найпопулярнішими є дві теорії. Представники однієї є В.Г. Швець [112, с. 290] та М.С. Пушкар [88, с. 21], які наполягають на існуванні дворівневого механізму дії облікової політики: державний (загальнонаціональний) рівень та мікрорівень (підприємницький). Інша теорія, засновниками якої є Ф.Ф. Бутинець [13, с. 42] та П.Сук [103, с. 421], ґрунтується на припущенні існування трьох рівнів: міждержавний, державний та підприємницький рівні облікової політики.

Вважаємо, що обидва підходи мають свої недоліки. Саме тому, на підставі опрацювання літератури за даним питанням, було доповнено такі твердження (рис. А5).

Варто погодитись із О.В. Пальчук, стосовно того, що облікова політика підприємства має охоплювати методологічні питання, технологію ведення обліку на підприємстві, організацію роботи облікової служби [64, с.219]. Тому доцільно детальніше розкрити зміст складових облікової політики господарюючого суб'єкту (суб'єкти, об'єкти, технологічні та організаційні аспекти).

Найбільш ґрунтовні тлумачення даних термінів наведено в нормативно-правовому полі. У МСБО № 8 суб'єктом облікової політики виступає управлінський персонал, тобто той, хто її розробляє та застосовує [55; 58, с. 1146]. У вітчизняному форматі суб'єктами визнано ширше коло, серед яких: а) бухгалтер; б) бухгалтерська служба; в) аудиторська фірма тощо.

Об'єкт облікової політики є тотожним із об'єктами бухобліку, які є в

наявності на конкретному підприємстві. Елемент облікової політики – це спосіб (прийом) або процедура, яку використовує підприємство для ефективної організації та ведення обліку кожного окремого об'єкту. В своїх роботах Л. П. Хабарова всі елементи облікової політики систематизувала наступним чином: 1) обрані підприємством способи обліку, варіантність яких передбачена документами нормативної системи регулювання обліку; 2) способи обліку, які розробляє підприємство; 3) елементи облікової політики, які враховують специфіку підприємства; 4) елементи облікової політики, що виникають у процесі діяльності у звітному періоді; 5) обов'язкові елементи облікової політики [109, с. 8].

Але в такому групуванні є недолік технічного характеру, а саме: окремі елементи входять до декілька груп одночасно. В якості прикладу: метод оцінки вибуття запасів є складником першої і п'ятої груп.

Особливої уваги заслуговують окремі аспекти (засади) облікової політики. Серед вітчизняних вчених найбільш повно їх описав М. С. Пушкар. В його працях розкрито сутність чотирьох таких аспектів, які він називає елементами (рис. А6) [88, с. 14-15].

Варто зазначити, що у інших облікових шкіл є відмінна думка з даного приводу. Такі вчені, як В.С. Лень [45, с. 429-437] та Ю.А. Бабаєв [5, с. 247] в своїх дослідженнях упор роблять лише на 2 елементи облікової політики: методичний та організаційний. Інші представники облікових формацій (В.Л. Вещунова [16, с. 102] та Н.В. Пошерстник [83, с. 521]) такі елементи називають технічним і методичним аспектами.

На останок варто розкрити ті правила (принципи), яких необхідно дотримуватись під час розробки положень облікової політики. За відсутності законодавчо визначеного переліку таких принципів серед вчених знов немає одностайної думки з цього питання. Найбільш обґрунтовану свою думку висловили Л. Г. Деващук, В. І. Эрмалаєва, Я. П. Квач, О. В. Рудинська та аргументували принципи формування облікової політики [19, с. 297] (рис. А7):

Однак значна кількість вчених наголошують на тому, що принципами

облікової політики не можуть вважати суто правила облікового характеру, тут варто охоплювати загально відомі наукові принципи пізнання, синергії, організації, управління тощо. Систематизуючи погляди науковців за даної проблематикою, вийшла узагальнена картина в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Принципи формування облікової політики підприємства

Принципи формування облікової політики	Автор (джерело)				
	Житний П. [24, с. 26]	Кіндрацька Л.М. [34, с. 9]	Петрук О.М. [66, с. 312]	Рузмайкіна І.В. [91, с. 34]	Сук П. [103, с. 3]
Системності	+	-	-	+	-
Комплексності	+	-	-	-	-
Науковості та обґрунтованості	+	-	-	-	-
Ефективності	+	+	+	+	-
Планомірності та динамізму	+	-	-	-	-
Профілактики	+	-	-	-	-
Безперервності	+	-	-	-	-
Селекції	+	-	-	-	-
Сумісності особистих, регіональних і державних інтересів	+	-	+	-	-
Законності	-	+	+	-	+
Достовірності	-	+	-	-	-
Раціональності	-	+	-	-	-
Відносної незмінюваності	-	+	-	-	-
Адекватності	-	-	+	-	+
Єдності	-	-	+	-	+
Гласності	-	-	+	-	-
Актуальності	-	-	-	+	-
Варіантності	-	-	-	+	-
Стабільності	-	-	-	+	-

Виконане опрацювання теоретично-наукового поля стосовно сутності облікової політики дозволило не тільки поглибити змістове наповнення даної складової системи управління для кожного підприємства, але й встановити роль та функціональне її призначення на різних рівнях.

Облікова політика – є прихованим регулятором інформації, яка надається власниками підприємницьких структур з метою підготовки й подання звітності у відповідні державні та фіскальні органи. На рівні конкретного підприємства облікова політика виконує роль інформаційного наповнення відповідних каналів управлінської системи.

1.2. Моніторинг нормативної бази та спеціальної літератури

Функціонування підприємств навіть в ринкових умовах має здійснюватися в межах нормативно-правового поля, що окреслює певні свободи і обмеження. Державне регулювання торкається багатьох сфер і функцій господарюючих суб'єктів, серед яких облік, аналітичні оцінки, незалежна аудиторська перевірка тощо.

Не зважаючи на те, що організація обліку на підприємстві – прерогатива керуючого його складу на чолі із головним бухгалтером, проте не так багато «свобод» є в їх розпорядженні. Фінансовий облік та правила його ведення в більшості випадків «надиктовується» органами державної влади із затвердження чималої кількості законопроектів, наказів, розпоряджень, інструкцій.

Взаємопов'язані управлінські функції (аналіз, аудит, контроль) також є регульованими і залежними від вищих органів влади, які розглядають та приймають нормативно-правові акти. Варто відмітити, що при реформуванні обліку, автоматично відбувається корегування аналітичних оцінок і їх методики, порядку здійснення аудиторських перевірок.

Динамізм прийняття нових законопроектів в Україні не тільки «шокує» бухгалтерів приватного чи державного секторів, але і викликає чималу кількість питань щодо того «як себе вести далі?» правильно та в рамках закону. Постійний моніторинг нормативно-правової бази – це необхідна компонента серед щоденних обов'язків кожного пересічного бухгалтера.

Для того, щоб ґрунтовно та поглиблено провести дослідження за обраною тематикою кваліфікаційної роботи, було зібрано, систематизовано та опрацьовано нормативно-правову і спеціальну економічну літературу.

Найбільш значимі джерела з короткою характеристикою наведені в табл. Б1-Б2. Деталізований огляд нормативно-правової бази через призму питань, що знаходиться в компетенції кожного документу розкритий в табл. Б3.

Опрацювання нормативно-правового поля щодо формування та реалізації

облікової політики на промислових підприємствах (табл. Б3) засвідчило, що найбільш глобальні документи облікового спрямування - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [85] і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [59] поверхнево торкаються окремих засад облікової політики, і то більше теоретичного характеру. Питання ж, як формувати таку важливу складову облікової підсистеми залишилися відкритими. Можливим варіантом виправлення ситуації є розроблення окремого однойменного національного стандарту обліку на ряду з вже існуючими НП(С)БО.

Міжнародна облікова нормативна база, починаючи з 2013 року має в своєму арсеналі спеціалізований стандарт МСБО №8 [58], що називається «Облікові політики, змінні в облікових оцінках та помилки» та містить необхідні методичні роз'яснення щодо порядку наповнення облікової політики належними положеннями та елементами.

Тривалий час, починаючи з 2005 року, у вітчизняній практиці існував лише єдиний роз'яснюючий документ – Лист Мінфіну «Про облікову політику» [86]. Але вже в червні 2013 р. КМУ затвердив Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства № 635 [54]. Незважаючи на те, що ці рекомендації не є обов'язковими до виконання і виконують лише функції роз'яснення для бухгалтерського складу, вже є суттєвими методологічними «проривом» в обліковій сфері. Цей документ розкриває порядок формування облікової політики, висвітлює базові принципи та питання, що потребують обов'язкового висвітлення у Наказі про облікову політику будь-якого підприємства.

Отже, в Україні розроблена значна кількість облікових стандартів, проте існує багато питань, на які вони не дають повної та чіткої відповіді. Також слід зазначити, що більшість НП(С)БО містять коротку інформацію, недостатню для правильного та однозначного ведення бухгалтерського обліку, без деталізації та пояснень.

Сучасні бухгалтера-практики називають наступні «мінуси» та

«прогалини» в національних облікових положеннях:

- а) неоднозначний категорійний апарат обліку, що викликає плутанину та неточності в розумінні різних термінів;
- б) відсутня 100% узгодженість із податковим законодавством;
- в) недостатня регламентація управлінського обліку в частині обліку витрат та калькулювання собівартості продукції.

Науковці також чимало часу і зусиль направляють на покращення обліково-аналітичної системи як на рівні держави, так і на рівні кожного окремого господарюючого суб'єкту. Результати їх роботи знаходять своє втілення у виданих монографіях і навчальних посібниках, опублікованих фахових статей, захищених дисертаційних досліджень, проведених конференцій і форумів. Особливий акцент в наукових колах зроблено на облікову політику, формування її положень, реалізація в практичному житті підприємств. Певне групування доробку найвідоміших та іменованих вчених за даною тематикою представлено в табл. Б4.

Перше, що викликає занепокоєння, в працях науковців немає уніфікованого визначення економічної дефініції «облікова політика». Зі слів Н. М. Балакирева облікова політика – це свідомий вибір підприємства щодо цілої системи методик, технік і форм бухгалтерського обліку, що орієнтується на специфіку його функціонування (організаційна структура, масштаби діяльності, чисельність облікового персоналу, рівень автоматизації облікових робіт тощо) [6].

Барановська Т. В. у своєму визначенні робить на цільове використання обраних облікових методик – створення надійного інформаційного поля, як для системи управління, так і для підготовки достовірної та надійної фінансової звітності [7, с. 15].

Окрім полеміки щодо визначення терміну «облікова політика» існує багато практичних аспектів і рекомендації, які розкривають в зарубіжних та вітчизняних наукових джерелах.

У фундаментальних працях Ф. Ф. Бутинця особливе місце відводиться

характеристиці методик, які генерують облікову політику підприємства. При цьому вчений намагається відходити від загально прийнятих та затверджених прийомів на державному рівні [12, с. 323].

Я. Д. Крупка переконаний, що облікова політика дає можливість бухгалтерам проявити своє креативне мислення, що дозволить створити найбільш оптимальну систему обліку на підприємстві із широкомасштабним впровадженням нових технік, які будуть орієнтовані на максимальне задоволення інформаційних потреб менеджменту та запитів з боку державних фіскальних органів [40, с. 32].

Відомий своїми провокаціями М. С. Пушкар розкриває специфіку генерування облікової політики на різних рівнях, висвітлює її елементи та особливі правила, яким необхідно слідувати для досягнення бажаного результату [88, с. 132].

Зв'язок між обліковими процедурами та алгоритмом разу рахунку фінансових індикаторів ефективності господарської діяльності підприємства детально описані в працях О. Р. Костирка [38, с. 13]. Окрім чітко структурованої методології аналізу, вчений наглядно показує, як зміна облікової політики може вплинути на значення обчислених коефіцієнтів.

Загальні концепції аудиту облікової звітності – предмет дослідження Т. В. Барановської [7, с. 19]. Її праці відзначаються високим рівнем практичності, оскільки чимало рекомендації надано як аудиторам та і пересічним бухгалтерам.

Підводячи підсумки, варто відмітити, що облікова політика вже понад десятки років є об'єктом дискусій серед представників різних наукових шкіл, але динамічність змін в економічному просторі та нормативно-правовому полі не дає дійти до точки «повного відпрацювання всіх невирішених питань». Саме тому і надалі в спеціальній літературі будуть з'являтися цікаві й неординарні статті молодих вчених, що будуть висувати «свіжі» ідеї спрямовані на удосконалення застарілої на їх думку облікової політики.

Висновки за розділом 1

Проведене опрацювання теоретичного і практичного матеріалу за обраною проблематикою дозволило сформулювати наступні висновки:

1. Облікова політика є багатограним та широким поняттям, що охоплює різноманітні методи та прийоми, які обирає підприємство із регламентованого державними органами списку для формування реального інформаційного поля під потреби менеджменту та підготовки звітних форм до фіскальних органів влади. Її роль на практиці є визначною та сприяє розвитку й ефективному функціонуванню підприємства в сучасних кризових умовах.

2. Дослідження базових вітчизняних нормативно-правових актів з питань, які стосуються облікової політики, аналізу та аудиту її ефективності показав, їх мінливість та орієнтацію на міжнародні стандарти. Більшість визначень та принципів є запозиченими з зарубіжного досвіду. Сьогодні в Україні не має спеціалізованого НП(С)БО, який би стосувався виключно облікової політики. Єдиним спеціалізованим документом є – Методичні рекомендації № 635. В наукових колах також активно обговорюються питання, які стосуються облікової політики, формуються цілі школи і напрямки, які своїм доробком розвивають бухгалтерську науку в Україні.

3. Обране підприємство для посилення теоретичних досліджень кваліфікаційної роботи – це ТОВ «Ант ЛТД», яке є виробником високоякісної поліграфічної продукції. Сьогодні підприємство є відомим для більшості Чернівчан та навіть для країн, що межують із західним регіоном країни – Польщі, Румунії. Проте, незважаючи на високий попит на продукцію, низькі ціни, конкурентоспроможність, у підприємства є певні «слабкі місця», пов'язані із іншою операційною діяльністю, адже за весь досліджуваний трьохрічний період результатом діяльності був чистий збиток. Сьогодні перед керівництвом ТОВ «Ант ЛТД» є чимало проблем, які повинно вирішити керівництво на базі якісно проведеного аналізу фінансового стану.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ НА ТОВ «АНТ ЛТД»

2.1. Організаційно-технічні питання облікової політики підприємства

Облікова політика – чи не найголовніший «важіль», що визначає орієнтири в усій системі управління. Її принципи і прийоми готують інформаційну платформу для будь-яких рішень керуючого складу підприємства.

В межах сформованої облікової політики бухгалтери реалізують свої мінімальні «свободи» через обрання тих прийомів і способів, що найбільш адаптовані до всіх внутрішніх факторів та ознак господарюючого суб'єкту. Єдина умова, що висувається з боку держави, щоб сформована облікова концепція не виходила за норми чинного нормативно-правового поля.

Ми вже звикли, що облік поділяється на види, які затверджені в законодавчій базі. В.С. Леня та В.В. Гливенка [45, с. 491] зауважують, що облікова політика має бути розроблена під кожний вид обліку і тому варто її розглядати в розрізі видів: фінансова, податкова і управлінська. Кожен різновид такої політики буде підлаштовуватися під різні цілі і запити користувачів інформації (рис. В1).

Всі види облікових політик мають бути невідокремленими субстанціями, а елементами єдиного цілісного «механізму», так щоб інформація рухалась крізь всі підсистеми, змінюючи свою форму і якість, а на «виході» стала ідеальним варіантом для кінцевого її споживача.

Для досліджуваного поліграфічного підприємства ТОВ «Ант ЛТД» облікова політика розробляється з орієнтацією на конкретних споживачів в межах і поза межами управляючої системи. Обґрунтування такої ситуації досить логічне – у кожного рівня управління свої потреби в інформації. Загальна схема взаємозв'язку між обліковою політикою та економічними

інтересами різних суб'єктів представлена на рис. В.2.

Якісні параметри облікової підсистеми, розміри та напрямки деталізації інформаційних ресурсів – це все є прямим «результатом» формування облікової політики, а найголовнішим – є подальший стратегічний напрямок функціонування та протистояння в конкурентній боротьбі.

Розробка положень облікової політики – це процес із чіткою хронологічною послідовністю окремих операцій. Найпопулярнішими етапами в такому механізми є:

1) виділення об'єктів, для яких є декілька варіантів облікового спостереження та узагальнення;

2) фіксація обраних принципів в розрізі визначених об'єктів, з орієнтацією на внутрішні регламентуючі документи.

Облікова політика на ТОВ «Ант ЛТД» була сформована та задекларована у грудні 2005 році. Практика даного поліграфічного підприємства свідчить про виконання в ході розробки облікової політики комплексу операцій в хронологічній та поетапній послідовності (рис. В3).

Тільки послідовне слідування окресленим етапом дозволяє отримати найбільш ефективну та дієву «систему облікових правил», а точніше облікову політику.

За своєю структурою облікова політика, як зазначалось в п.1.1, охоплює три компоненти: організаційна, технічна та методична частини. Вони є рівнозначними, тому тільки збалансована їх єдність може стати передумовою досягнення найкращого результату. Що розкривається у складі організаційної та технічної частини облікової політики на ТОВ «Ант ЛТД»? Відповідь на дане питання схематично представлена на рис. В4.

Розкриємо кожен елемент організаційної частини облікової політики на обраному поліграфічному підприємстві. Перша важлива організаційна характеристика облікової системи – організаційна форма обліку. На ТОВ «Ант ЛТД» вона є централізованою. І це є зрозумілим, адже мінімальна чисельність працюючих та незначна кількість виділених відділів та дільниць не дозволяють

«затримувати» інформацію на проміжних пунктах. Через це всі первинні документа та інші підтвердуючі носії одразу передаються до бухгалтерії, до обробляються та фіксуються в системі бухгалтерських рахунків.

Бухгалтерський структурний підрозділ, що налічує тільки два кваліфікованих працівника, виконує не тільки облікові функції, але й частину аналітичних процедур. Невеликі обсяги господарської діяльності легко систематизуються в обліковому просторі лише зусиллями двох бухгалтерів. Ієрархічна підпорядкованість бухгалтерської структури в загальній управлінській системі ТОВ «Ант ЛТД» представлена на рис. В5.

Бухгалтерія ТОВ «Ант ЛТД» – структурний підрозділ об'єднання, забезпечує керівництво економічної роботи, здійснює організацію бухгалтерського обліку, аналізу фінансово-господарської діяльності і контролю за економічним використанням трудових і фінансових ресурсів, збереження власності підприємства. Відділ забезпечує роботу по раціональній організації обліку, звітності та аналізу. Складає статистичну звітність, податкову звітність, фінансову і концентрує у себе матеріали для її складання. Приймає міри щодо максимальної автоматизації обліково-обчислювальних робіт, впровадження комп'ютерної техніки та інших прогресивних форм і методів бухгалтерського обліку.

Для кожного бухгалтера, що працює в бухгалтерії ТОВ «Ант ЛТД», розроблені посадові інструкції згідно із вимогами п.7 ст.8 Закону № 966. Рядовий бухгалтер займається обробкою первинних даних, їх систематизацією, а вже головний бухгалтер відповідає за складання всіх можливих форм звітності. Такий розподіл обов'язків дозволяє оперативно виконувати всі облікові процедури та у випадку виявлених помилок знайти їх винуватця.

Вчені розглядають управлінський облік, як обов'язкову частину організаційного аспекту в обліковій політиці вітчизняного підприємства. Але як показує практика далеко не кожне підприємство приділяє увагу даного обліковому напрямку. Прикладом такого господарюючого суб'єкту є ТОВ «Ант ЛТД», який в звичному форматі не веде управлінський облік. Є лише не значні

елементи ведення внутрішньогосподарського узагальнення даних для цілей оперативного управління, проте відсутні спеціалізовані рахунки, не виділено окремі центри відповідальності або ж центри виникнення витрат, не має належно аргументованої управлінської звітності. Проте варто говорити, що управлінський облік все більше стає затребуваним з боку сучасних власників бізнесу, в межах якого формується інформація, яка розкриває специфіку витратної та доходної складової діяльності, що за всіма критеріями доступності є комерційною таємницею та призначена для небагатьох керуючих осіб.

Нерегламентовані звіти, які складають матеріально-відповідальні особи, – це елементи оперативної інформації, яка при внесенні певних поправок та деталізації, буде відповідати вимогам управлінського обліку.

На ТОВ «Ант ЛТД» звітність матеріально-відповідальних осіб готується і подається кожні 10 днів і містить дані про результативність роботи окремих структурних підрозділів. В межах управлінського обліку дані ділянки з відповідальною особою можуть бути визнані центрами відповідальності за витрати, результати. Але, щоб по-справжньому налагодити інформаційний потік в межах утворених центрів, необхідно удосконалювати звітність, налагоджувати документообіг із потрібною вибіркою даних. І якщо все це вдасться зробити на ТОВ «Ант ЛТД», то багато проблем в системі управління відійдуть на задній план.

Стовно питань комерційної таємниці, то на підприємстві доступною є лише публічна фінансова звітність та статутні дані, решта інформації визнана внутрішньою та може знаходитися у користуванні лише у керуючих осіб.

Інша важлива компонента облікової політики на поліграфічному підприємстві – технічні питання обліку. За своїм контентом – це технічні засоби і процедури, які доповнюють належну організацію облікової підсистеми. Так, до таких моментів технічного характеру належать: план рахунків, перелік документів та їх рух, комп'ютерне забезпечення облікових робіт тощо.

Всі операції на ТОВ «Ант ЛТД» узагальнюються на рахунках, які затвердження та систематизовані в Робочому плані рахунків. За своїм складом

він є індивідуальним для досліджуваного підприємства, оскільки персоніфіковано розроблений під специфіку діяльності підприємства. Про це свідчать відкриті субрахунки третього порядку. Найголовніші його відмінності від універсального та законодавчо затвердженого Плану рахунків наведені в табл. В1.

Наступна складова технічного аспекту облікової політики – первинні документи, реєстри та форма обліку. ТОВ «Ант ЛТД» в якості форми обліку обрало для себе журнальну із використанням елементів автоматизації через застосування програми «1С : Бухгалтерія 7.7» (рис. В6).

В основу журнальної форми обліку ТОВ «Ант ЛТД» покладене використання журналів в якості реєстрів синтетичного обліку за кредитовим принципом обліку та відомості – реєстри аналітичного обліку (табл. В2).

Облікові роботи переважно виконуються в автоматизованому режимі із застосуванням програми «1С: Бухгалтерія 7.7». Ця версія програмного продукту не є новою, але з тим обсягом робіт, який виконують бухгалтер ТОВ «Ант Лтд», легко справляється вона. Всі систематизовані дані, отримані за підсумками реєстрів головний бухгалтер відображає в оборотно-сальдові відомості.

Недоліком облікової політики даного підприємства є відсутність схеми (графіку) документообігу і технології обробки облікової інформації. Тому доречно буде головному бухгалтеру розробити подібний графік, проект якого наведений в табл. В7

Даний документ зможе синхронізувати рух всього масиву первинних носіїв, відстежувати рух кожного документального носія на кожній стадії його «життя», виявляти відповідальних за неточності та затримки і перешкоди в документорусі. Дуже корисний «інструмент» для системи управління.

Не менш важливою складовою технічної частини облікової політики є встановлення порядку проведення інвентаризації та складу інвентаризаційної комісії. Інвентаризація активів та зобов'язань на ТОВ «Ант ЛТД» проводиться у відповідності до Інструкції по інвентаризації основних засобів,

нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків затверджену наказом Міністерства від 11.08.1994 р. № 69. Для проведення інвентаризації створено інвентаризаційну комісію у складі: директора – Глібки В.Т., головного бухгалтера – Глібки О.В., головного інженера – Пустовойтенко С.М., Майстра по випуску поліграфічної продукції – Коноваленко С.В., інженера-програміста – Понамаренка В.І.

Інвентаризація проводиться у чітко визначені строки та через відповідні проміжки часу із дотриманням всіх вимог чинного законодавства.

Опрацювання кожного пункту організаційно-технічного аспекту облікової політики ТОВ «Ант ЛТД» показало, що в загальному створена картина відповідає вимогам чинного законодавства, проте існує низка не відпрацьованих моментів, так званих «слабких місць» в організації облікового процесу. Серед таких «прогалин» найбільше виділяються: а) відсутність організації управлінського обліку; б) не створено графік документоруку; в) значна частина облікових робіт виконується ще в ручному форматі; г) для управлінських цілей не виділено центри відповідальності та не налагоджений збір інформації в їх розрізі.

2.2. Методологічні аспекти облікової політики підприємства

Облікові прийоми, які використовують працівники бухгалтерії для відображення «життя» господарюючого суб'єкту в системі реєстрів, рахунків, звітності – методичні засади облікової політики. При цьому далеко не кожний методичний спосіб може потрапити до складу даної частини. Варто погодитись із М. С. Пушкарем, який визначає методологічними аспектами тільки ті методи обліку, за якими у підприємства є альтернатива вибору з декількох законодавчо регламентованих варіантів [88, с. 28]. Тому в обліковій політиці не потрібно

розкривати абсолютно всі прийоми, які використовуються на підприємстві, а лише ті, які потребують уточнення, роз'яснення і обґрунтування.

Методичні засади, які мають бути описані в обліковій політиці ТОВ «Ант ЛТД», детально представлені в табл. БЗ

Багато науковці сперечаються стосовно того, яка складова облікової політика є пріоритетною, більш важливою. Багато наголошують на тому, що саме методологічний аспект є унікальним та визначним для кожного суб'єкта господарювання та може максимально передати його функціональну специфіку. Досить часто цю складову обліковці називають «інструкція до формування статей звітності». Проте буде невірно вважати методологічний аспект відокремленою структурною одиницею. Віриним буде твердження, що всі засади політики бухгалтерського обліку об'єднані тісним синергетичним зв'язком (рис. В7).

М. Ю. Медведєв розкриває контекст методичного аспекту через його складові: 1) окреслення всіх завдань, що постають перед обліковою підсистемою, та конкретних виконавців; 2) визначення інформації, яку слід представити у фінансовій звітності; 3) вибір серед існуючих варіантів тих методичних прийомів, що є найбільш адаптованими для підприємства; 4) встановлення порядку подання і публічного представлення форм звітності [50, с.148].

Яка різниця між методологічною та організаційною складовою політикою? Грані визначити досить легко. Методологічний аспект відповідає на питання: «що і як необхідно робити бухгалтеру?», а організаційний аспект – «хто, в якій послідовності має це виконувати?». Іншими словами організаційний аспект – це виконавці, строки в які мають бути виконати облікові роботи, засоби роботи тощо.

Методичний аспект, який в ході до складу облікової політики, базується на класичним методах обліку: документування, інвентаризація, подвійний запис, оцінка, калькулювання, баланс, звітність. Варто пам'ятати, що між обліковими процедурами і звичними методами відслідковується тісний зв'язок

(табл. В4).

У зв'язку із податковими реформами підприємствам, в тому числі і ТОВ «Ант ЛТД», слід ретельніше прописати в Наказі про облікову політику ті положення, які впливають на податковий облік з податку на прибуток. Тобто в наказі має йтися не тільки про бухгалтерський облік, його методологію, але й про деякі особливості податкового обліку.

Перш за все слід звернути на амортизацію. Амортизація основних засобів в податковому обліку нараховується за методами, указаними в наказі про облікову політику (пп. 145.1.9 ПК). Ці методи можуть переглядатися при зміні очікуваного способу отримання економічних вигід від використання основних засобів. У ст. 145 ПК названі групи основних засобів, мінімальні строки їх корисного використання і допустимі методи їх амортизації. Для зближення бухгалтерського та податкового обліку рекомендуємо врахувати обмеження щодо використання методів амортизації для деяких груп і в бухгалтерському обліку – про це слід зазначити в Наказі про облікову політику. Амортизація в податковому обліку нараховуватиметься виходячи з корисного строку використання об'єкта – доти, доки його вартість не досягне ліквідаційної вартості. Корисний строк використання об'єкта та його ліквідаційна вартість установлюється наказом по підприємству з урахуванням мінімальних строків його корисного використання. Вивчаючи практику ТОВ «Ант ЛТД», то для нарахування амортизації обрано один метод для більшості груп основних засобів – прямолінійний. Це дозволяє уникнути розбіжностей між бухгалтерським та податковим обліком.

Іншим моментом є – необхідність в наказі про облікову політику визначити метод амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів. Тепер ці методи для цілей податкового та бухгалтерського обліку збігаються, тобто амортизація нараховується:

- або в розмірі 50 % вартості об'єкта в першому місяці його використання, а решта 50 % – у місяці його вибуття (списання з балансу);

- або у розмірі 100 % вартості об'єкта в першому місяці його використання.

На досліджуваному підприємстві немає бібліотечних фондів, тому мова йде тільки про малоцінні необоротні матеріальні активи. Для них керівництво обрало перший варіант (50% і 50%).

У п. 146.21 ПК передбачене проведення переоцінки основного засобу шляхом щорічної індексації вартості основних засобів, що підлягають амортизації, і суми нарахованої амортизації. Про необхідність та умови проведення такої переоцінки доцільно сказати в обліковій політиці підприємства. Зауважимо, що така переоцінка не передбачена П(С)БО, тому в наказі слід виділити окремо правила переоцінки для бухгалтерського та податкового обліку. В Наказі ТОВ «Ант ЛТД» вказано, що переоцінку (дооцінку і оцінку) балансової вартості основних засобів не проводять. При цьому таке однозначне рішення жодним чином не обґрунтовано.

Виконане відстеження методичного аспекту облікової політики ТОВ «Ант ЛТД» та його практичного виконання, дозволяє говорити про загальне дотримання вимог чинного законодавства, зокрема Методичних рекомендацій щодо облікової політики та Листа «Про облікову політику».

Однак варто відмітити про існуючі «прогалини», які потребують заповнення, та внесення змін відповідно до реформ облікової та податкової систем в Україні. Окрім того, сама облікова політика на підприємстві формулювалася ще у 2005 році, після чого було скасовано багато законодавчих та нормативних документів в сфері обліку та оподаткування. Тому керівництву базового типографічного підприємства рекомендовано удосконалити методологічну складову облікової політики, що забезпечить підвищення ефективності формування сучасної та адекватної інформації в рамках бухгалтерського обліку та фінансової публічної звітності.

2.3. Порядок затвердження внутрішнього регламенту - Наказу про облікову політику підприємства

Облікова політика, що обирається підприємством, в обов'язковому порядку має бути документально зафіксована та затверджена. Для цього передбачений внутрішній розпорядчий документ – Наказ про облікову політику. Такий регламент є і на ТОВ «Ант ЛТД».

Наказ про облікову політику – «must have» для кожного підприємства, не залежно від форми власності та сфери функціонування. Варто відмітити, що користувачами положень такого Наказу є не тільки працівники бухгалтерії, але і інших структурних підрозділів. Адже кожен відділ та дільниця одночасно із виконанням прямих функціональних обов'язків повинні звітувати перед бухгалтерією у визначеній формі. Так, на ТОВ «Ант ЛТД» положення Наказу про облікову політику розповсюджуються на такі відділи: палітурочка дільниця, офсетний цех, заготівельна дільниця, комп'ютерний відділ тощо.

Вся хронологія розробки та документального оформлення Наказу, як «кінцевого результату» на досліджуваному поліграфічному підприємстві представлена на рис. В8. Така схема є рекомендованою, проте враховує всі внутрішні та зовнішні фактори, відреформоване законодавство та інформаційні потреби керуючого персоналу.

Вся структурно-логічна залежність розробки Наказу про облікову політику поліграфічної фірми зосереджена на рис. В9.

В обліковій практиці, яка притаманна вітчизняним підприємствам, не передбачено стандартної уніфікованої форми Наказу про облікову політику. Методичні рекомендації визначають тільки найголовніші положення та «вектор» думки керівників під час формування облікової політики.

Однак такий Наказ на досліджуваному поліграфічному підприємстві був розроблений ще у 2005 році, коли даного нормативного документу не існувало в обліковій сфері. Тому з впевненістю можна говорити про застарілість та невідповідність положень Наказу про облікову політику ТОВ «Ант ЛТД».

В.С. Лень обґрунтовує необхідність документального затвердження Наказу про облікову політику, виділяючи дві головні причини: 1) досягнення з його допомогою чіткої упорядкованості всіх функцій управління, в т.ч. і бухгалтерського обліку, що в подальшому забезпечить досягнення стабільного та спланованого розвитку для будь-якого підприємства; 2) облікова політика в розрізі її положень має неабиякий вплив на оцінювання величини фінансових результатів, що є об'єктом оподаткування, саме тому керівник має обов'язкова затвердити та проконтролювати порядок її розробки [44, с. 315].

Відштовхуючись від дати затвердження Наказу ТОВ «Ант ЛТД», можна з впевненістю стверджувати, що він враховує вимоги виключно одного нормативного документу – Листа Міністерства фінансів України «Про облікову політику» від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 [86]. Оскільки наступний документ, дія розповсюджується і по сьогоднішній день – Методичні рекомендація щодо облікової політики підприємства від 27.06.2013 р. № 63 [54], не міг бути передбачено в момент формування Наказу даного підприємства.

Тому першочерговою порадою для даної типографії буде розробити новий варіант Наказу, що датувався 2020 роком і враховував найостанніші зміни в законодавчій базі.

Як вже зазначалось, немає стандартної форми для Наказу про облікову політику, проте є певні положення, які є обов'язковими, при цьому допускаються в довільній формі. Тому для того, щоб переконатися в тому, що всі ці «must have» положення викладені в розпорядчому документі ТОВ «Ант ЛТД» викладені, проведемо зіставний аналіз (табл. В5).

Перше, що відрізняє Наказ базового підприємства від рекомендованої форми, це склад, який передбачає виключно два розділи: а) 1 розділ – «Встановлена облікова політика на підприємстві»; б) 2 розділ – «Забезпечення організації бухгалтерського обліку». Такий склад є недостатнім та протирчить вимогам сьогодення.

Весь текст діючого Наказу підприємства є не структурованим, що не тільки спростовую його інформативність, але й призводить до примітивізму його контенту.

В цілому діючий Наказ ТОВ «Ант ЛТД» хоч і застарілий, проте значна частина об'єктів та елементів облікової політики висвітлені. Існує потреба у певному уточненні окремих положень. Виділені розділи є досить умовними, скоріше це пункти розпорядження керівника. До даного розпорядчого документу не додаються додатки з Робочим планом рахунків, роз'ясненням переліку статей калькуляції, складом загальновиробничих витрат. Тому важимо варто систематизувати інформацію, виділяючи окремі розділи в Наказі.

Вітчизняні науковці висловлюють різні твердження стосовно того, які розділи в Наказі про облікову політику є доречними, а які носять лише доповнюючу роль. А. Г. Загородній та Г. О. Партин є прихильниками лише двох базових розділів: «Облікова політика підприємства» і «Організація обліку на підприємстві» [26, с.22]. Представники школи професора зазначають потребу виділяти три розділи: «Організація роботи бухгалтерської служби», «Методика обліку» і «Організаційно-технічні аспекти обліку» [12, с. 11; 61, с. 35]. Ю.А. Верига креативніше підходить до даної теми, вона замість розділів виокремлює частини Наказу: а) вступна – містить загальну інформацію про підприємство, назву наказу, номер, дату затвердження, преамбулу; б) основна – розкриває послідовно обрані елементи облікової політики; в) заключна – підписи осіб, які готували і затверджували цей документ; д) додатки [15, с. 230].

Опираючись на аргументовані вислови вчених, нами було запропоновано структуру та назви розділів для оновленого Наказу про облікову політику ТОВ «Ант ЛТД» (рис. В10).

Проте Наказ про облікову політику немає бути відокремлений від роз'яснень та закріпленого інструментарію. Тому поруч із основним змістом даного розпорядчого документу додаються: робочий План рахунків, схеми (графіки) документообігу, перелік первинних документів і облікових реєстрів, склад статей калькулювання, перелік утворюючих загальновиробничих витрат.

Центральним питанням в порядку формування положень і розділів Наказу є встановлення відповідальних сторін. У Методичних рекомендаціях зазначено, що «Розпорядчий документ (наказ про облікову політику) складається виконавчим органом управління підприємством і подається на затвердження (погодження) власнику, органу, уповноваженого управляти державним майном» [54]. З огляду на це, розробкою облікових правил та їх документальне узгодження у вигляді однойменного Наказу займається головний бухгалтер ТОВ «Ант ЛТД» – Глібка О. В. Проте, для того, щоб максимально врахувати технологічну специфіку виготовлення типографічної та поліграфічної продукції в обліковому процесі, доречно підключати технічних працівників в ході підготовки Наказу про облікову політику. Найкращий результат від такої співпраці проявиться на питаннях організації обліку та калькулюванні собівартості продукції.

Узагальнюючи результати детального вивчення положень облікової практики на ТОВ «Ант ЛТД» було виявлено наступні недоліки (рис. В11):

Для даного підприємства із випуску поліграфічної продукції є актуальним питанням зміни облікової політики. Тому варто розібратися як правильно в межах чинного законодавства оновити або зміни Наказ про облікову політику.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [85] змінити облікову політику можна лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку і вона обов'язково має бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності. Точних рекомендацій, якими документами слід змінювати облікову політику, в чинному законодавстві немає.

Які зміни облікової політики зустрічаються в практиці господарюючих суб'єктів Чернівецької області? Проведене статистичне спостереження дозволило їх систематизувати в табл. В6.

Стосовно проблем, з якими стикаються вітчизняні підприємства при розробці та затвердженні документально облікової політики, поглиблене дослідження провела Ю.А. Верига [15, с.48-52]. Їй вдалось систематизувати їх

виділяючи найголовніші труднощі (рис. В12).

Досліджена облікова політика ТОВ «Ант ЛТД» та механізм її документального оформлення засвідчують дотримання вимог чинного законодавства, проте існують і недоліки, на які слід звернути увагу керівництву та головному бухгалтеру для подальшого їх усунення для забезпечення належного рівня ефективності прийнятих економічних рішень і господарської діяльності підприємства загалом.

Висновки за розділом 2

Проведена наукова робота прикладного характеру щодо формування облікової політики на ТОВ «Ант ЛТД» з подальшим її затвердженням у вигляді розпорядчого документу дозволили виділити наступні базові результати:

1. Організаційна та технічна складові облікової політики є важливими атрибутами. Вони охоплюють в собі всі питання, що стосуються бухгалтерської служби, функціонального розподілу серед облікових працівників, форму обліку, особливості організації управлінського обліку, рівня публічності інформації, що формується в межах бухгалтерської системи, перелік документів та реєстрів, комп'ютерних програм тощо. Такі актуальні положення облікової політики на ТОВ «Ант ЛТД» розкриті досить поверхнево в регламентуючому документі. Окрім того, було виявлено відсутність управлінського обліку, графік документообігу. Тому в якості пропозиції поліграфічному підприємству рекомендовано організувати облік за центрами відповідальності, розробити графік документообігу. В якості альтернативного варіанту було сформовано його прототип за стандартною формою із врахуванням особливостей діяльності поліграфічної індустрії.

2. Методологічні засади в обліковій політиці передбачають визначення тих прийомів і способів бухгалтерського обліку, які варіюють і можуть бути представлені декількома альтернативами. За відсутності належної

систематизації всіх методів на ТОВ «Ант ЛТД» було розроблено можливий приклад методологічної частини політики із зазначенням чинної бази, яка регламентує облікове узагальнення в розрізі існуючих об'єктів. Рекомендовано доопрацювати Наказ в даному аспекті щодо питань оподаткування.

3. Розкрита вся послідовність затвердження Наказу про облікову політику, як головного внутрішнього регламентуючого документу. Проведено паралелі між діючою структурою Наказу та визнаним складом Методичними рекомендаціями. В якості головної пропозиції було озвучено – оперативне оновлення редакції Наказу на ТОВ «Ант ЛТД». Систематизовано найпопулярніші зміни в обліковій політиці на вітчизняних підприємствах та проблеми, з якими вони стикаються в ході їх здійснення.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА АУДИТУ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТОВ «АНТ ЛТД» ЗА 2020-2022 РР

3.1. Аналіз фінансового стану підприємства

Ефективність впровадження облікової політики може бути визначена через призму звичних фінансових індикаторів. Найбільш універсальний напрямок діагностики в такому випадку – аналіз фінансово-майнового становища. Це широкомасштабна оцінка найголовніших життєдіяльних сфер функціонування підприємства. Фінансові аналітики справедливо зазначають, що її результати показують стан «фінансового здоров'я», що охоплюють найбільш значимі параметри: майнове і платіжне становище, ділова репутація, здатність погашати свої борги, розвиватися та створювати довготривалу стратегічну концепцію функціонування.

Чи існує зв'язок між показниками фінансового стану та положеннями облікової політики? Однозначно позитивну відповідь на це питання обґрунтував Г. Лисак у своїй праці. З його слів, фінансовий стан є синергетичним продуктом як вдалого керування так і визнаних підприємством облікових правил, що і є проявом облікової політики [46, с. 233]. Відштовхуючись від такого припущення, наступним кроком після всебічного вивчення порядку формування облікової політики ТОВ «Ант ЛТД», є опрацювання статей фінансової звітності із допомогою фінансових індикаторів фінансового стану.

Сьогодні фінансова аналітика – це не просто алгоритм арифметичних обчислень фундаментальних показників, коефіцієнтів, індексів. Це серйозна підсистема, яка має бути формалізована у адекватній, сучасній організаційно-інформаційній моделі. Чітке слідування такій моделі від одного блоку до іншого забезпечує отримання реальної оцінки стану досліджуваного підприємства поліграфічної промисловості.

Які блоки мають входити до організаційно-інформаційної моделі? Є класичні угруповання інструктивних моментів, зміст яких буде залежати від напрямків аналізу та специфіку господарюючого суб'єкту. Такі блоки мають встановити: мету і завдання аналітичного оцінювання, суб'єкти, які беруть участь в аналізі з позиції виконавців та користувачів, систему показників, методичні прийоми і способи розрахункових процедур, способи узагальнення результатів аналізу.

Перша частина організаційно-інформаційної моделі через призму важливих блоків розкрита на рис. Г1.

Чимало зусиль в області фінансових методик було зроблено виданим теоретиком та практиком О.Р Костирко [38, с. 247]. Він наголошує на тому, що аналітичні процедури мають бути максимально ефективними, адже розрахунок заради простого обчислення незатребуваних системою управління показників нікому не принесе користі. Тому перше, в чому слід переконатися, що кожен фінансовий показник/індикатор має свого цільового користувача. І це є запорука успіху для будь-якої аналітичної моделі, дозволяючи раціонально використовувати робочий час аналітичних працівників підприємства.

Кого прийнято називати «суб'єктами аналізу фінансового становища»? Однозначної відповіді не має. Вважається, що одна група показників охоплює тих, хто безпосередньо виконує розрахунки (економісти, бухгалтери), а інша – тих, хто приймає рішення на базі обробленої та систематизованої аналітичної інформації у вигляді показників, таблиць, графіків і діаграм – керівники, контрагенти, кредитні установи тощо.

Інструментарієм, що виконує завдання аналізу фінансового стану та враховує інформаційні потреби суб'єктів, вважається перелік аналітичних методів і прийомів. Сьогодні цей блок організаційно-інформаційної моделі чи не найчисельніший, оскільки об'єднує в собі не тільки прийоми фінансового аналізу, але і запозичує «чужі» методи.

Всі дослідження, які можна побачити у фахових виданнях або ж стати слухачем на захистах кандидатських дисертацій, не оптимізують їх, обираючи

найкращі і дієвіші, а навпаки – розширюють, доповнюючи новими прийомами з удосконаленою аналітичною основою. На рис. Г2 було представлено спробу згрупувати найпопулярніші методи через напрямки аналізу фінансового стану сучасного підприємства.

Зі слів О. Р. Костирко варто не обирати єдиний правильний метод, а пробувати їх вдало поєднати, щоб отримати повну та різносторонню картину досліджуваного об'єкту [38, с.154]. І з цим варто погодитись. Оскільки один метод може забезпечити досить вузьке представлення фінансово-економічного становища сучасного підприємства і не буде належним чином корисним для системи управління. Як правильно вибрати най підходящі методи аналізу? Для відповіді на це питання необхідно розуміти, що охоплює дефініція «фінансовий стан», які напрямки діагностики передбачає.

Серед науковці існує певного роду «змагання», що спрямоване на внесення власної точки зору в систему аналізу фінансового стану. Немає єдиного розуміння того, що необхідно обчислювати, як вимірювати та які акценти слід робити.

Опрацьовуючи сучасну спеціальну літературу за даною тематикою, було згруповано ті аналітичні напрямки, які максимально розкривають сторони і грані фінансового стану вітчизняного господарюючого суб'єкту (рис. Г3).

Вітчизняні вчені-аналітики, такі як: С. В. Тютюнник, І. В. Бокарьов, наголошують на тому, що рішення фінансового характеру може бути визнане обґрунтованим та правомірним тільки, якщо воно приймалось на основі результатів всесторонньої фінансової діагностики, інакше будь-який вибір керівника призведе до «плачевних» наслідків на підприємстві [107].

Ще один блок аналітичної моделі – інформаційна база. Саме вона є джерелом вхідних даних для проведення обчислень аналітиками. Фінансовий стан – є публічною характеристикою підприємства, яка є доступна для широкого загалу. Для проведення аналітичних обчислень найголовніших сфер фінансового стану застосовують переважно основні форми фінансової звітності. Для отримання розшифрованої картини досліджуваного підприємства

можуть звертатися до інформації, яка генерується в межах статистичного та податкового обліку, та узагальнена у відповідних видах звітності (табл. Г1).

Для того, щоб обрані методи дали очікуваний результат за визначеними напрямками аналізу фінансового стану, слід сформувати завчасно систему аналітичних важелів, коефіцієнтів та показників. В даному випадку доречно користуватися класичними підходами та методичними способами розрахунку, що наведені в табл. Г2.

Останнім в усьому ланцюжку організаційно-інформаційної моделі аналізу є вибір способів, що дозволяють правильно узагальнити та подати результати оцінки, реально інтерпретуючи стан досліджуваного підприємства. Наглядність такого представлення посилюється із застосуванням графіків, аналітичних таблиць, рисунків, діаграм, пояснень та грамотних висновків аналітиків.

Така описана модель аналізу фінансового стану є класичним аналітичним варіантом і дозволяє всесторонньо охарактеризувати базове поліграфічне підприємство – ТОВ «Ант ЛТД».

Оцінка фінансового стану повинна починатися із правильного аналізу «вартості» господарюючого суб'єкту. Іншими словами необхідно розглянути динаміку та склад майна підприємства. Його прийнято називати «майновим потенціалом». Такий аналітичний напрямок, обчислений із застосування звітних форм ТОВ «Ант ЛТД» за 2020-2022 роки зосереджений в табл. Г3.

Вартість майна ТОВ «Ант ЛТД» на кінець 2022 року складає 4489 тис. грн. І така величина є найменшою за всі досліджувані три роки. Так відносно 2020 року ця величина скоротилась на 271 тис. грн. або 5,7%, а в порівнянні із 2021 роком – на 22 тис. грн. або 0,5 %. Така ситуація свідчить про погіршення майнового потенціалу та «згортання» діяльності поліграфічного підприємства.

Головними компонентами, що вплинули на таке скорочення були необоротні активи. Так, якщо на кінець 2020 року їх вартість становила 4143 тис. грн., то вже через два роки на кінець 2022 року досягла лише 3854 тис. грн. Загальне скорочення вартості необоротних активів становить 288 тис. грн. або 7,0%.

Оборотні активи змінювалися то в сторону зменшення, то в сторону збільшення їх вартості. Якщо в 2021 році їх вартість скоротилась на 80 тис. грн., то вже в наступному 2022 році – зросла на 97 тис. грн. Це говорить про збільшення обсягів виробництва, адже в складі оборотних активів найбільше зростають запаси.

Необоротні активи на ТОВ «Ант ЛТД» є тотожними із основними засобами, оскільки саме вони є їх єдиною складовою. Залишкова вартість основних засобів поступово скорочувалась з 4142 тис. грн. і до критичного значення у 2022 році – 3854 тис. грн. Проте їх первісна вартість навпаки схильна до зростання. Це означає, що рівень зношеності зростає швидшими темпами, аніж надходження об'єктів основних засобів, або ж підприємство одразу купує те обладнання, що має значну долю зносу.

Оборотні активи мають більш розгалужений склад. Окрім зростаючої величини запасів, на ТОВ «Ант ЛТД» є три різновиди дебіторської заборгованості: за продукцію, зі сторони бюджету та інша. Змінюється кожна складова заборгованості дебіторів не рівнозначно. Дебіторська заборгованість за товари типографічного характеру на кінець 2020 року становила 6 тис. грн. і плавно на кінець 2022 року доросла до 42 тис. грн. Загальне її зростання склало 36 тис. грн. або 600%. Це означає, що не всі замовники вчасно розраховуються за продукцією, що погіршує фінансову дисципліну на ТОВ «Ант ЛТД». Заборгованість бюджету навпаки з 120 тис. грн. зменшилась до 13 тис. грн., що є позитивною тенденцією. Заборгованість інших дебіторів на кінець 2022 року становила 68 тис. грн., що на 52 тис. грн. більше ніж у 2021 році, але на 6 тис. грн. менше – ніж у 2020 році.

Інші оборотні активи є незначними в складі оборотних активів. Їх вартість на кінець 2022 року склала 3 тис. грн., в той час як в попередньому 2021 році вони були відсутні, а в 2020 році становили 17 тис. грн.

Грошові кошти, як найліквідніша складова майна, коливалася «зигзагоподібно». З 52 тис. грн. у 2020 році їх величина збільшилась до 72 тис. грн., проте вже наступного року скоротилась і становила 46 тис. грн.

Як числові дані, так і графік вказують про переважну частину необоротних активів (основних засобів) в складі майна та одночасно мізерну величину оборотних активів. Це характеризує високий рівень фондозабезпеченості виробничої та іншої діяльності ТОВ «Ант ЛТД». Проте більш точніші висновки можна робити із знанням питомої ваги кожної складової активів базового господарюючого суб'єкту, тобто на базі проведеного структурного аналізу (табл. Г5, рис. Г5-Г7).

Суттєвих змін в структурі майна підприємства за три досліджуваних аналітичних періоди не спостерігається. Найбільша частка вартості зосереджується у вигляді необоротних активів: 87,02%, 88,07% та 85,85%. Інша сторона майна – оборотні активи. Частка даної складової коливається від 12,98% до 14,15%. Тобто спостерігається їх незначне зростання. Найбільш вагомими в даній категорії активів є запаси, чия питома вага коливається від 7,29% в 2020 році і до 10,14% у 2022 році.

Це є наслідком того, що підприємство нарощує виробничі обороти, збільшує розміри виготовленої та реалізованої поліграфічної продукції та намагається розвиватися з огляду на найближчу перспективу.

Після виробничих запасів другі місця поправу зайняли різні види дебіторської заборгованості поступово «пропускаючи вперед» то один її вид, то інший. Дебіторська заборгованість у розрахунках із бюджетом складала 2,52%, 0,51% та 0,29% відповідно на кінець 2020-2022 років. Доля іншої дебіторської заборгованості була 1,55%, 0,35% та 1,51% знову ж за обраний звітний період. Грошові кошти, як головний платіжний актив, за своєю часткою були незначним, а саме: 1,09%, 1,60% та 1,02%. Питома вага інших складових оборотних активів не досягала навіть значення 1%.

Оберненою стороною майнового потенціалу аналітики вважають фінансовий потенціал, що розкривається через джерела, які утворюють (фінансують) активи. Іншими словами це власні та залучені із зовні кошти для підтримування нормальної господарської діяльності. Отримані розрахунки за даним аналітичним напрямком для ТОВ «Ант ЛТД» наведені в табл. Г6.

Висновок, який можна зробити за даними табл. Г6, свідчить про незалежність обраного представника поліграфічної індустрії від зовнішнього фінансування. І пояснення цьому доволі просте – власний капітал утворює переважну частину всіх джерел фінансування, в той час як позиковий капітал є відносно мізерною компонентою. І ця ситуація є стабільною, навіть закономірною для ТОВ «Ант ЛТД».

Загальний розмір власного капіталу на кінець 2022 року склав 4461 тис. грн., що є меншим ніж аналогічний показник в попередні 2020-2021 роки. Відносно 2020 року власні кошти зменшились на 185 тис. грн. або 4,0%, порівняно із 2021 роком – на 43 тис. грн. або 1,0%. Що стало причиною такої негативної зміни? За даними табл.3.5. очевидно, що причина – зростаюча величина непокритого збитку, що з 2467 тис. грн. зріс до 2652 тис. грн.. Тобто загальне зростання збитку становило 185 тис. грн..

Позикові кошти ТОВ «Ант ЛТД» - це поточні зобов'язання. При цьому їх загальний розмір генерують лише три складових: заборгованість за товари, перед бюджетом та інша заборгованість. Якщо провести паралель з дебіторською заборгованістю, то можна помітити, що їх статті є рівнозначними. Розмір позикового капіталу на кінець 2022 року становить 28 тис. грн., в той час, коли в 2020 році його величина – 114 тис. грн., а в 2021 році – 7 тис. грн.. Загальної тенденції зміни позикових коштів встановити не можливо.

У незначному зростанні позикового капіталу в 2022 році варто виділити найголовнішу причину – збільшення інших поточних зобов'язань на 21 тис. грн. або 700%. Решта видів зобов'язань залишились незмінними.

Більш точніша картина фінансового потенціалу формується за допомогою вертикального аналізу, що через призму питомої ваги визначає участь кожної складової в загальному капіталі підприємства. Такі розрахунки за обраним об'єктом представлені в табл. Г7.

Дольова участь власного капіталу, як і прогнозувалась з попередніх даних, є найвагомішою – 97,61%, 99,84% та 99,38% на кінець 2020-2022 років. Не відслідковується тенденція зміни частки власних коштів у капіталі

поліграфічного підприємства.

Склад власного капіталу ТОВ «Ант ЛТД» не відрізняється своєю різноманітністю. Його утворюють лише три складники, при цьому один є корегуючий (від'ємний) – нерозподілені збитки. Більшою питомою вагою може похвалитися зареєстрований капітал за мінусом збитків. Капітал в дооцінках за своїм сталим розміром був всі роки перманентним, а питома вага становила – 0,11%

Позиковий капітал на кінець 2022 року складає 0,62% в загальному капіталі досліджуваного представника поліграфічної індустрії. Таке значення є мінімальним. В порівнянні із 2020 роком його частка зменшилась на 1,77%, а відносно 2021 року – зросла на 0,46%. Найбільш вагома складова в складі позикових коштів – інші поточні зобов'язання. Питома вага даної частини за 2020-2022 роки: 2,33%, 0,07% та 0,53%.

Сучасний ринок вимагає від підприємств здатності вчасно погашати свої зобов'язання перед партнерами та державою, а отже мати необхідний резерв грошових коштів – ліквідних активів. Розмір такого «резерву» обумовлений специфікою діяльності, величиною активних платіжно-розрахункових взаємовідносин. Для того, щоб аналітично підтвердити рівень забезпеченості підприємства ліквідними активами, вченими сформована методика аналізу, що передбачає оцінку балансу з позиції ліквідності та обчислення показників платоспроможності (ліквідності).

Розгляд балансу ТОВ «Ант ЛТД» з позиції його ліквідності представлений в табл. Г8.

Отже, базова поліграфічна організація протягом двох років (2021-2022 рр.) може похизуватися абсолютною ліквідністю балансу. Адже за всіма пунктами було виконано належні умовами. Щодо 2020 року, то в цей період грошових коштів було недостатньо для покриття поточних зобов'язань. Нестача даного виду активу становила 62 тис. грн.. Тому можна стверджувати із 100%-ою впевненістю, що ТОВ «Ант ЛТД» є надійним партнером, що завжди вчасно оплатить свої рахунки.

Другий етап вимірювання параметрів ліквідності в загальноприйнятій методиці – це коефіцієнтний аналіз. Розрахована система показників ліквідності та платоспроможності для ТОВ «Ант ЛТД» за 2020-2022 роки знайшла своє відображення в табл. Г9.

Обчислені індикатори суттєво коливаються із великим діапазоном. Але завжди їх значення відповідає оптимальним величинам. Найбільш ліквідним підприємство було в 2021 році, коли поправу найліквідніших активів була занадто багато. Трошки зменшились значення коефіцієнтів у 2022 році, але навіть в цей час, вони є в рази більше рекомендованих величин.

На що можна акцентувати увагу керівництва, так це співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей. Тут видно, що між ними відсутня рівновага, а це означає, що в нас більше боржників, а їх борг більший за розмірами, аніж наша заборгованість.

Тому варто відрегулювати розрахункову дисципліну та посилити контроль за вчасністю оплати рахунків покупцями та іншими дебіторами. Адже затримка платежів є «замороженням» або так званим вилученням коштів із обороту будь-якого підприємства.

На перший погляд, деякі погіршення рівня платоспроможності на ТОВ «Ант ЛТД» було спричинене через скорочення ліквідних активів та одночасне зростання поточних зобов'язань. Проте для більш ґрунтовного пояснення такої ситуації варто провести факторний аналіз, де узагальнюючою величиною аналітики пропонують використовувати загальний коефіцієнт платоспроможності (табл. Г10):

$$\frac{A1 + 0,5 * A2 + 0,3 * A3}{П1 + 0,5 * П2 + 0,3П3} \quad (3.1)$$

За таким змішаним форматом факторної моделі доречно використовувати універсальний метод ланцюгових підстановок.

Проведення факторного аналізу нами отримано наступні результати:

а) скорочення грошових засобів (A1) на 25 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнту на 3,57 пункти;

б) дебіторська заборгованість збільшилась на 79 тис. грн., що забезпечило зростання узагальнюючого показника на 5,64 пункти;

в) група активів (А3) у 2020 році зросла на 39 тис. грн., що збільшило величину коефіцієнта на 1,67 пункти;

г) поточні зобов'язання (П1) на 21 тис. грн. стали більшими від минулорічного значення, що скоротило величину коефіцієнту на 26,50 пункти.

Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що величина загального коефіцієнту платоспроможності в поточному році відносно попереднього 2021 року скоротилась на 22,76 пункти. І серед факторів, що були оцінені у сформовані моделі варто посилити два, що є слабкими місцями: А1 та П1. Тобто збільшувати найліквідніші активи та паралельно зменшувати найтерміновіші зобов'язання.

Ще один параметр фінансового стану – це ділова активність, що засвідчує репутацію підприємства – важливий індикатор результативності господарської діяльності та параметр, що враховується зовнішніми реальними й потенційними партнерами. Діагностика показників ділової активності ТОВ «Ант ЛТД» за 2020-2022 роки представлена в табл. Г11.

Отримані результати є неоднозначними. Так за окремими складовими активів оборотність прискорилась за весь трьох річний період, а за іншими спостерігається «зигзагоподібна» зміна. Так, кількість оборотів «тотально» збільшилась для оборотних активів, дебіторської заборгованості, грошових коштів. Інші складові обертаються то з меншою, то з більшою швидкістю.

Так, оборотність активів скоротилась у 2021 році на 0,01 обороти, але уже в наступному році зросла на 0,25 обороти. Запаси у 2021 році обернулись на 1,77 обороти менше ніж у 2020 році, але прискорились до 4,36 оборотів у 2022 році, оборотність кредиторської заборгованості – на 1,86 обороти зменшилась у 2021 році, але вже у 2022 році зросла на 87,46 обороту. Керівництву слід взяти до уваги ці негативні зміни, визначити причини та уникнути їх в найближчому майбутньому.

Показники, що підводять «підсумки» в аналізі ділової репутації

(активності) – тривалість операційного і фінансового циклів. За проведеними розрахунками на ТОВ «Ант ЛТД» в 2022 році ці показники суттєво зменшились, що позитивно характеризує оборот коштів в межах його господарської діяльності. А те, що значення фінансового циклу є зі знаком плюс (тобто додатне), ще один доказ фінансової незалежності.

Отже, ТОВ «Ант ЛТД» має хороші параметри фінансового стану, окрім показників, які характеризують результативність діяльності. Адже протягом всіх років досліджувана поліграфічна фірма була збитковою і в динаміці розмір збитку тільки зростає. Саме в цьому напрямку мають бути розроблені заходи як тактичного так і стратегічного спрямування.

3.2. Аудит ефективності облікової політики підприємства в системі бухгалтерського обліку

Кожен, хто розуміє весь механізм системи управління, розуміє ту роль яку відіграє в ньому облікова політика. Тому в спеціальній літературі та на форумах можна бачити багато «дифіраблів» в її бік. Така ситуація є логічною та справедливою. Адже між дієвою обліковою політикою та високою результативністю господарської діяльності є ледь помітна грань. І наявність одної безкомпромісно призводить до появи іншої з максимально високими результатами. Залишається тільки розуміти, як генерувати положення ефективної політики в системі бухгалтерського обліку. Практики вважають, що досягти цього можна через застосування комплексних та вибіркового аудиторських перевірок.

На перший погляд такий напрямок аудиту є новим, проте якщо опрацювати вітчизняну та зарубіжну періодику, то можна побачити чимало наукових статей за даною тематикою. Серед вчених, які стали одними з

перших, хто себе спробував в цьому науковому спрямуванні, варто відмітити: Н.О. Бондаренка, К.І. Радченка, Т.В. Барановську, Є.В. Мниха, М.О. Никоновича, М.В. Мельника, В.П. Суєца, А. Андерса, Н.І. Дороша, Ф.Л. Дефліз, Г.Р. Дженик, М.Б. Хірш та інші.

Нажаль, сьогодні важко знайти єдину методику аудиторської перевірки ефективності облікової політики, яка б розкривала покроково організаційні засади, всі контрольні й аналітичні процедури, порядок представлення їх результатів. Через таку ситуацію на науковому поприщі, було поставлено мету виділити та охарактеризувати концептуальні аспекти, що покладені в основу аудиту облікової політики на підприємстві промислової промисловості – ТОВ «Ант ЛТД». Відправна точка в такому дослідженні – визначення місця і роль облікової політики в системі незалежної перевірки (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Місце і роль облікової політики в організації аудиторської діяльності

Що прийнято вважати концептуальними засадами для аудиторської перевірки? Науковці стверджують, що це, перш за все фундаментальна єдність окремих блоків, які об'єднують в собі мету, чіткі завдання, інформаційні джерела, які систематизують в ході перевірки, методичний інструментарій та способи узагальнення отриманих результатів. Окремі із зазначених блоків були графічно представлені на рис. Е1. та враховують особливості об'єкту, що перевіряється. Зміст кожного представленого блоку сформовано на базі тверджень провідних теоретиків з питань аудиту. Всі такі концептуальні компоненти не є константою та будуть змінюватися від галузевих особливостей, зовнішніх економічних умов, політичного середовища тощо.

На що слід звернути увагу, коли вирішуються всі організаційні етапи аудиту облікової політики? Моментів, які відрізняються своєю важливістю є багато. Проте варто зупинитись на об'єктах та їх виборі під час проведення професійним аудитором перевіряючи процедур.

Відомий вчений-аудитор К. І. Редченко пропонує створювати певні групи таких об'єктів, серед яких виділяє: а) організація і функціонування підсистем бухгалтерського обліку і контролю; б) окремі засади формування статей фінансової звітності із використанням аудиторських процедур по суті [89, с. 173] (рис. 3.2).

Після визначення організаційним моментів, необхідно переходити до методичних аспектів, що, в першу чергу проявляються через напрямки перевірки. Погоджуючись із твердженнями А. Кузьмінського [3, с. 128-130], виділено найвагоміші напрямки аудиту ефективності облікової політики (рис. Е2).

Наведені напрямки аудиту є універсальними для всіх вітчизняних підприємств, не враховуючи їх галузевих особливостей. Тому, якщо є потреба перевірити технологічні нюанси під час розробки облікової політики, варто доповнити зазначені аудиторські питання.

Весь методичний арсенал аудиторської перевірки буде крутитися навколо Наказ про облікову політику, оскільки цей регламентуючий документ описує

всі аспекти «облікової конституції» підприємства.

Рис. 3.2. Формування процесу отримання аудиторських доказів відносно систем обліку та внутрішнього контролю

Що вивчає аудитор, коли розглядає Наказ? Перше за все визначається чи всі три аспекти облікової політики знайшли своє розкриття. Не менш важливо встановити відповідність питань облікової політики вимогам чинного законодавства, чи немає протизаконних пунктів. Для досягнення такого завдання аудитор використовує такий прийом, як тестування.

Зі слів аудиторів, такі невідповідності можуть виникнути, якщо після реформування або оновлення законодавства, не було від кореговано зміст Наказу про облікову політику.

Найпопулярніші методи, які використовує аудитор в ході виконання перевірки є: перевірку записів; перевірку матеріальних активів; спостереження;

запит; підтвердження; перерахунок; повторне виконання та аналітичні процедури.

Аналітичні процедури, на думку К. І. Редченко, мають властивість доповнювати і посилювати ефективність аудиторських тестів та документальних перевірок. Застосовуючи аналітичні процедури, можна виявити слабкі сторони економічного суб'єкта, суперечності в інформаційних джерелах, натрапити на суттєві помилки, зміст яких розкривається в подальшому за допомогою інших аудиторських процедур, або спрогнозувати його фінансово-господарську діяльність у майбутньому [89, с. 175].

Нормативна регламентація обраних аудиторських процедур відбувається із застосуванням міжнародного досвіду через Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 520 «Аналітичні процедури». Цей документ аналітичні процедури розглядає як оцінку фінансової інформації, зроблену на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими даними, що охоплюють необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно відхиляються від очікуваних величин [56, с. 455].

Схоже визначення дає група науковців (Е. А. Аренс, Дж. Лоббек та Н.І. Дорош), які аналітичні процедури визначають як оцінку фінансової інформації на основі вивчення ймовірних співвідношень між фінансовими та нефінансовими даними, в т.ч. порівняння записаних сум з очікуваними сумами, які визначив аудитор [2, с. 215].

Інші вчені (Ф.Л. Дефліза, Г.Р. Денника, В.М. О'рейлі, М.Б. Хірша) акцент роблять на конкретних практичних можливостях аналітичних процедур. Так за їх твердженнями ці процедури дають змогу провести обґрунтовані перевірки бухгалтерських рахунків / класів господарських операцій і передбачають оцінку фінансової інформації, отриманої шляхом всебічного аналізу залежності між фінансовою і не фінансовою інформацією [4, с. 230].

Чітка послідовність аналітичних процедур – є обов'язковою умовою для отримання об'єктивних результатів під час аудиту. Проте, такі етапи в

наукових колах звучать по-різному, оскільки спільної думки серед науковців немає.

Так, А. М. Богомолів, Н. А. Голощапов виділяють 4 етапи, в межах яких застосовують окреслені процедури: 1) встановлення мети аналітичних процедур; 2) обґрунтоване і регламентоване обрання того чи іншого виду процедур; 3) практична реалізація аналітичної процедури; 4) оцінка отриманих наслідків аналітичної процедури [9, с. 132].

Цікавою є думка Н. І. Дорош, яка по-іншому трактує зміст та назву кожного етапу аудиту ефективності облікової політики. В працях вченого виділяються такі п'ять етапів: визначення цілей і завдань аудиту; вибір інформаційної бази; визначення методів аналізу; проведення аналітичних процедур; оцінка результатів [22, с. 13].

Систематизуючи найбільш вдалі сторони тверджень науковців, нами було сформовано хронологічну послідовність всіх процедур аудиторської перевірки, що торкається положень облікової політики (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Етапи виконання аналітичних процедур під час аудиту
 універсальна група процедур, яку найчастіше практикують незалежні
ефективності облікової політики

перевіряючи, - аналітичні прийоми. Окремі вчені намагаються навіть встановити, коли їх доцільніше використовувати. Так, Дж. К. Робертсон вважає, що найбільш дієвими вони є на початковій стадії аудиту [90, с. 123].

Пояснення такого твердження досить проте. Адже на першій (початковій) стадії перевірки облікової політики такі процедури дозволяють виміряти ризик отримання достовірної інформації та ознайомитись детально із діяльністю досліджуваного підприємства.

Контрольно-аналітичний етап аудиту потребує використання процедур за суттю, що включають деталізовані тести, безпосередньо аналітичні процедури в різних їх комбінаціях. Призначення аналітичних процедур за суттю – виявлення існуючих відхилень в різних облікових сферах.

На завершальній стадії аудиторської перевірки аналітичні процедури використовують для підтвердження і оцінки висновків, сформованих під час аудиту облікової політики, а також для того, щоб допомогти аудитору при формуванні рекомендації щодо підвищення ефективності її реалізації. Сформовані рекомендації за результатами аналітичних процедур мають підтверджувати висновки, які були зроблені під час аудиту ефективності облікової політики.

Проведені дослідження показують, що уточнення та подальший розвиток понятійного апарату та структурних елементів методики аудиту облікової політики дасть змогу краще та ефективніше проводити перевірки цього важливого об'єкту для вироблення стратегії господарсько-фінансової діяльності підприємств.

Аудит завжди є ініціативним видом перевірки. Певного роду це «страхування» власника від правопорушень в обліку та звітності. Але на ТОВ «Ант ЛТД» раз на рік або два роки звертаються до послуг незалежного аудитору, який комплексно вивчає стан облікової підсистеми, в т.ч. і ефективність обраної облікової політики.

Висновки за розділом 3

Розкриття теоретичних основ аналітичної оцінки фінансового стану підприємства та формування концептуальних засад аудиту ефективності облікової політики на підприємствах, що займаються випуском поліграфічної продукції призвело до генерування фундаментальних висновків:

1. Звітність, що є прямим результатом практичного впровадження облікової політики, формує належне інформаційне підґрунтя для всебічної діагностики фінансового стану. Результативність аналітичного дослідження для поліграфічних підприємств буде визначатися грамотно побудованою організаційно-інформаційною моделлю аналізу. Опираючись на думки провідних вчених та консультантів, було розроблено таку модель для ТОВ «Ант ЛТД». Акцент був зроблено на те, які питання охоплює дана сфера діагностики, що є інформаційною базою і які аналітичні індикатори сьогодні є актуальними для вітчизняних підприємств.

2. Згідно запропонованої методики аналізу фінансово-майнового потенціалу було проведено оцінку за даними звітності ТОВ «Ант ЛТД» за 2020-2022 роки. В ході розрахунків було виявлено, що вартість майна підприємства поступово зменшується і переважно за рахунок необоротних активів. Головним джерелом фінансування діяльності на базовому господарюючому суб'єкті є власні джерела. Позиковий капітал представлений тільки декількома різновидами поточної кредиторської заборгованості. З позиції ліквідності баланс у ТОВ «Ант ЛТД» є абсолютно ліквідним за останні два роки. Показники оборотності мають позитивну тенденцію і показують швидке обертання всіх активів і свідчать про можливість вивільнення коштів з обороту.

3. Концептуальні засади аудиту облікової політики розкриті через висвітлення найголовніших блоків: мети і завдань перевірки; інформаційної бази; методів аудиту; послідовності етапів; способів узагальнення результатів перевірки.

ВИСНОВКИ

Виконані науково-практичні дослідження в межах випускної кваліфікаційної роботи за обраною тематикою дозволили сформулювати ґрунтовні висновки та рекомендації щодо теоретичного, методичного і практичного удосконалення облікової політики, її реалізації та перевірки на підприємствах поліграфічної індустрії.

1. Значимість облікової політики для сучасного підприємства важко переоцінити, адже від її чіткості та адекватності залежить як результативність системи управління так і реальність відображених показників у фінансовій звітності. На підставі моніторингу визначень в науковій сфері, було уточнення тлумачення дефініції: облікова політика – це механізм управління обліком на основі вибору та розробки суб'єктом господарювання способів (варіантів), правил і процедур щодо організації та методики ведення обліку, складання і подання звітності відповідно до загальноприйнятих принципів та специфіки діяльності підприємства для отримання повної, об'єктивної, достовірної і неупередженої інформації з метою прийняття зацікавленими особами обґрунтованих управлінських рішень.

2. Опрацювання всієї нормативно-правової та законодавчої бази, яка так чи інакше регламентує положення облікової політики на підприємствах України, було визначено, що доки не існує вітчизняного облікового положення, що за своїм змістом відповідає аналогу на міжнародному рівні – МСБО 8. Окрім поверхневих моментів вказаних у НП(С)БО 6 та Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», існує два нормативних документи, що носять виключно рекомендаційний характер – Лист «Про облікову політику» та Методичні рекомендації щодо облікової політики. Це з одного боку дає підприємства значний рівень свободи, а з іншого – не завжди правильно і точно керівництво підприємства формує свою облікову політику через існування неоднозначностей та непорозумінь.

3. Предметом дослідження була орана обліково-аналітична сфера діяльності ТОВ «Ант ЛТД». Це є яскравим представником поліграфічної індустрії, що вже декілька десятків років наповнює місцевий ринок

високоякісною друкованою та поліграфічною продукцією.

4. Оцінка найголовніших показників результативності функціонування ТОВ «Ант ЛТД» дозволили сформувати наступну картину: 1) підприємство всі три роки (2020-2022 рр.) було збитковим, але в динаміці величина збитку тільки скорочувалась; 2) доходна складова діяльності фірми формується лише із чистого доходу від реалізації та інших операційних доходів, аналогічно і витрати – це тільки витрати операційної діяльності; 3) майновий потенціал у 2022 році дещо зменшився, що свідчить про звуження виробничої діяльності за рахунок матеріально-технічного його оснащення; 4) показники ділової активності відображають погавлення оборотності активів у 2021 році, та сповільнення у 2022 році; 5) майже вся діяльність фінансується власними джерелами з мінімальним залученням зовнішніх джерел.

5. Структуру облікової політики ТОВ «Ант ЛТД» було розкрито через дві найважливіші складові: організаційно-технічний та методологічний аспекти. Організаційно-технічний аспект – це сукупність організаційних засад, із визначеним переліком технічних засобів, які є необхідними для правильної організації облікового процесу. Методичний аспект – перелік альтернативних варіантів, що можуть бути впроваджені в обліку для узагальнення та представлення реальних даних у звітності підприємства із врахуванням специфіки функціонування.

6. Організований облік на обраному поліграфічному підприємстві відповідає в цілому вимогам чинного законодавства. Головним виконавцем всіх облікових процедур є спеціальний відділ – бухгалтерія, що включає в себе двох бухгалтерів. Форма обліку – журнальна із застосування комп'ютерної програми «1С: Бухгалтерія 7.7». Через застарілість версії програмного забезпечення було рекомендовано її замінити вітчизняним продуктом.

7. Технічний аспект облікової політики ТОВ «Ант ЛТД» було оцінено в розрізі окремих деталізованих компонентів, так: а) робочий План рахунків поліграфічної фірми побудований на базі загальноприйнятого Плану рахунків, проте, за окремими рахунками було виконана деталізація із виділенням

субрахунків 3 та 4 рядку для повного втілення специфіки розрахункових особливостей в рамках бухгалтерських рахунків; б) в якості недоліку було визначено відсутність графіку документообігу і технології обробки облікової інформації. Тому доречно буде головному бухгалтеру розробити подібний графік, проект якого наведений в додатку; в) внутрішня звітність підприємства включає лише виробничі звіти МВО, що є недостатньо для належного управління.

8. Методологічний аспект, який притаманний обліковій політиці ТОВ «Ант ЛТД», враховує всі вимоги облікового законодавства, проте є певні «прогалини», а саме: 1) на підприємстві не встановлено поріг суттєвості; 2) не враховані всі зміни у податкового законодавства – не виконується переоцінка основних засобів; 3) не передбачено форми внутрішньої звітності в цілях організації та ведення управлінського обліку; 4) остання редакція облікової політики датується 2006 роком, що вказує про її застарілість.

9. Документальне затвердження облікової політики передбачає оформлення Наказу про облікову політику. Практика ТОВ «Ант ЛТД» в цьому ракурсі має чимало недоліків. По-перше застаріла форма Наказу, що не враховує останніх облікових а податкових змін. По-друге, цей розпорядчий документ не структурований належним чином, а містить просто перелік визнаних облікових прийомів. По-третє не має жодних додатків до Наказу і не вся потрібна методична інформація висвітлена в ньому.

Нами було запропоновано систематизувати виклад облікової політики із виділенням таких розділів: а) Загальні положення; б) розділ 1 «Методика облікового процесу»; в) розділ 2 «Техніка облікового процесу»; г) розділ 3 «Організація облікового процесу». Окрім того до наказу про облікову політику керівництву досліджуваного підприємства доцільно дати додатки, наприклад робочий План рахунків, схеми (графіки) документообігу, перелік первинних документів і облікових реєстрів, які розробляються підприємством і затверджуються керівництвом.

10. Нагальне і актуальне завдання для керівництва ТОВ «Ант ЛТД» - це

оновлення як облікової політики, так і самого Наказу. Проте в чинному законодавстві є чимало не роз'яснених питань в якій послідовності та як оформлювати зміни. Вважаємо, що оформлювати зміни облікових політики затвердженням нового Наказу, який для досліджуваної поліграфічної фірми вступить в дію з 2020 року.

11. Облікова політика на пряму визначає зміст та склад статей фінансової звітності, що для аналітиком є «дзеркалом» фінансового стану.

ТОВ «Ант ЛТД» за рівнем ліквідності покращило свої позиції в 2021-2022 роках. Оскільки в цей період було виконано всі умови для визнання балансу абсолютно ліквідним. Винятком був 2020 рік, коли єдина умова, яку не було виконано – недостатність грошей для покриття поточних зобов'язань. Всі коефіцієнти платоспроможності знаходяться в межах норми, що вказує про високу здатність підприємства вчасно платити за своїми борговими рахунками.

12. Підприємство є фінансово незалежним, адже від 97,61 до 99,38% своєї діяльності оплачує власними коштами. Це відбилось і на типі фінансової стійкості, яка за всі 2020-2022 роки була абсолютною фінансовою стійкістю. Додаткові коефіцієнти тільки підтверджують незалежність ТОВ «Ант ЛТД» від зовнішніх умов та фінансових ресурсів.

13. Всі показники рентабельність через збиткову діяльність є від'ємними, а отже негативно характеризують результативність роботи для поліграфічного підприємства, й потребує впровадження заходів щодо покращення ситуації. Показники ділової активності через зростання чистого доходу від реалізації показують прискорення оборотності всіх активів та свідчать про вивільнення коштів із обороту та можливість їх подальшого використання для розвитку ТОВ «Ант ЛТД».

14. Важливу роль у перевірці ефективності розробленої та впровадженої облікової політики відіграють аудиторські перевірки. Проведені дослідження методики аудиту показали, що найбільш пріоритетним залишаються аналітичні процедури, оскільки вони дають можливість визначити вплив її положень (методів і процедур) на достовірність показників внутрішньої і зовнішньої

звітності та ефективності діяльності окремих структурних підрозділів та підприємства загалом.

15. Для удосконалення обліково-аналітичної роботи на ТОВ «Ант ЛТД» та покращення фінансово-майнового становища було розроблено наступні заходи рекомендаційного характеру:

- а) оновити застрілу редакцію Наказу про облікову політику;
- б) всю інформацію в розпорядчому документі структурувати в розрізі запропонованих розділів;
- в) до Наказу оформити належні додатки (графік документообігу, Робочий план рахунків, уточнення переліку статей калькулювання тощо);
- г) оновити версію комп'ютерної облікової програми;
- д) збільшити обсяг продажу поліграфічної продукції за рахунок нових ринків збуту, додатково зацікавлених клієнтів, оновленого товарного асортименту, рекламних заходів;
- є) забезпечити мудре управління фінансовими ресурсами, що передбачало б грамотне залучення зовнішніх джерел;
- з) розробка стратегічних цілей, які б давали загальну уяву «куди і як рухається» підприємство.

Впровадження запропонованих заходів повинно підвищити дієвість та ефективність системи управління на ТОВ «АНТ ЛТД», що призведе до покращення результативності його діяльності, а отже і до досягнення позитивного фінансового результату – прибутку, який є основною метою його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит : підручник / Брадул О. М., Шепелюк В. А, Ільїна С. Б. та ін.; за ред. Грушка В. І. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
2. Arens, E. A., & Lobbek, Dzh. K. Audit. New York : McGraw-Hill, 1995. 825 p.
3. Аудит : практ. пособие / А. Кузьминский. Київ : ЦУЛ, 2016. 283 с.
4. Montgomery Auditing Continuing Professional Education / Vincent M. O'Reilly, Patrick J. McDonnell, Barry N. Winograd, James S. Gerson, Henry R. Jaenicke ; 12th ed. New York : Wiley, 1999. 724 p.
5. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку. Київ : Знання, 2000. 692 с.
6. Бараненко Н. М. Облікова політика : практичне керівництво. Київ : ЦУЛ, 2017. 344 с.
7. Барановська Т. В. Застосування облікової політики аудиторами // Вісник Житомирського державного технологічного університету, 2018. №2. С. 14-20.
8. Білуха М. Т. Курс аудиту. Київ : Вища школа-Знання, 2008. 574 с.
9. Богомолів А. М. Внутрішній аудит. Організація та методика проведення. Харків : ХНАУ, 2018. 592 с.
10. Бондаренко Н. О., Понікаров В.Д., Попова С. М. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 524 с.
11. Бутинець Ф. Ф., Усач Б. Ф., Виговська Н. Г. Аудит і ревізія підприємницької діяльності : навч. посіб. Житомир: ПП : «Рута», 2016. 416 с.
12. Бутинець Ф. Ф., Малюга Н. М. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність. Житомир : ПП. «Рута», 2018. 512 с.
13. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Житомир : ПП «Рута», 2017. 756 с.
14. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навч. посіб. / Є. М. Романів, С. В. Приймак, С. М. Гончарук та інші. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 772 с.
15. Верига Ю. А., Кулик В. А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. Ю.А. Верига. Львів : Укоопспілка, 2016. 309 с.

- 16.Верига Ю. А. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 400 с.
- 17.Волинець Л. Розробка облікової політики // Все про бухгалтерський облік. 2021. № 10. С.20-25
- 18.Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 IV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- 19.Деващук Л. Г., Єрмаєва В. І., Квач Я. П., Рудинська О. В. Теоретичні основи та практика бухгалтерського обліку. Харків : ТОВ «Одісей», 2018. 495 с.
- 20.Дерев'янка С. І. Облікова політика підприємства: суть та значення. URL : http://rusnauka.com/14.NTP_2017/Economics/21477.doc.htm
- 21.Дондик Н. Я., Дондик Г. П. Судова бухгалтерія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 208 с.
- 22.Дорош Н.І. Аудит: теорія і практика Київ : Знання, 2016. 495 с.
- 23.Житний П. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. 2021. № 3. С. 3-10.
- 24.Житний П. Принципи формування облікової політики // Бухгалтерський облік і аудит, 2020. № 4. С.25-28.
- 25.Житний П. Проблеми формування облікової політики та шляхи її вирішення // Бухгалтерський облік і аудит. 2021. № 3. С.19-22
- 26.Загородній А. Г., Партин Г. О. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики : навч. посіб. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2017. 371 с.
- 27.Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2015. 714 с.
- 28.Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз та економічна діагностика : навч. посіб. Київ : КНУБА, 2019. 159 с.
- 29.Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ, 2018. 546 с.
- 30.Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

- 31.Іонін Є. Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування «платоспроможність» і ліквідність» // Актуальні проблеми економіки. 2018. № 6. С. 30-42.
- 32.Казаков Г. В. Вплив облікової політики на фінансовий стан підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. Економ. науки. 2020. №5, Т.2. С. 34-37.
- 33.Качковська О., Макеєва Н. Наказ про облікову політику: конкретний приклад спростить роботу // Баланс-бюджет. 2021. №32. С. 24-3.
- 34.Кіндрацька Л. М. Система бухгалтерського обліку в комерційних банках: методологія та практика : Автореф. дис. на здобуття наук.ступеня д-ра екон. наук: 08.06.04 / КНЕУ. Київ, 2012. 32 с.
- 35.Клименко, Т. В., Жадан, О. Є., Штаба Ю. С. Організаційні аспекти формування облікової політики підприємства // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доповідей VIII Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 листопада 2022 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. С. 11-12.
- 36.Ковальчук А. А. Облікова політика: історичний ракурс // Збірн. студ. наук. праць ЧТЕІ КНТЕУ. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2019. С. 87-91.
- 37.Косова Т. Д. Удосконалення методики аналізу фінансового стану підприємства в умовах реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності // Торгівля і ринок України. 2018. С. 52-58
- 38.Костирко Р. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : Фактор, 2013. 784 с.
- 39.Криворучко Г.В. Логістико-орієнтована природа зв'язку облікової політики та фінансових потоків на підприємстві // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018. №3. С. 26-29.
- 40.Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Микитюк Н. Я. Фінансовий облік : підруч. Київ : «Хай-Тек Прес», 2016. 544 с.
- 41.Крутова А. С., Несторенко О. О. Особливості облікової політики торговельного підприємства. URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Es/2018_1/08_1_1.htm.

- 42.Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку. Київ : КНЕУ, 2010. 334 с.
- 43.Кулаковська Л. П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2015. 568 с.
- 44.Кузнецова С. А., Кузнецов А. А. Класифікація критеріїв якості управлінського контролю та облікової інформації // Європейський вектор економічного розвитку. 2016. № 1 (20). С. 78-87.
- 45.Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи теорії та практики : навч. посіб. Київ : Центр навч.л-ри, 2013. 576 с.
- 46.Лисак Г. Аналіз фінансового стану: проблеми та їх розв'язання // Торгівля і ринок України. Донецьк : ДНУ, 2020. С. 232-238.
- 47.Лишиленко О. Напрямки вдосконалення обліку та аудиту на підприємстві // Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 6. С. 16–23.
- 48.Ловінська Л. Г. Державне регулювання бухгалтерського обліку в Україні // Баланс. 2018. №14. С. 11-14.
- 49.Маренич Т. Г. Бухгалтерський облік в агро формуваннях : підручник. / Т.Г. Маренич. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 896 с.
- 50.Медвідь Л. Г., Левкович А. В. Формування облікової політики щодо витрат логістичної діяльності підприємства // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 53. С. 132-137.
- 51.Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.12. 2006 р. № 170. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>
- 52.Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 22.12.2008 р. № 1524. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>
- 53.Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>
- 54.Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : Наказ

- Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 63. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>
55. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» : Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2018. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text
56. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики : Видання 2017 року / Пер. з англ. мови О. В. Селезньов, С. О. Куликов. Київ : ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2017. 1172 с.
57. Міжнародні стандарти контролю якості, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2018 року / Пер. з англ. мови О. Л. Ольховікова. Київ : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2018. 842 с.
58. Міжнародні стандарти фінансової звітності – 2019 / Переклад з англ. за ред. С.Ф. Голова. Київ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2019. Т.1. 1608 с.
59. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
60. Ніколенко Р. Б., Панкова М. М. Витрати виробництва в обліковій політиці підприємства згідно з Податковим кодексом України. URL : http://www.rusnauka.com/26_NII_2018/Economics/7_92221.doc.htm
61. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутенець, О. В. Олійник, М. М. Шигун та ін. 4-е вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2018. 576 с.
62. Офіційний сайт Державної статистичної служби України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
63. Павлов П. В. Вплив облікової політики на організацію обліку запасів // Вісник Житомирського державного технологічного університету, 2018. № 1. С. 152-156.

- 64.Пальчук О. В. Облікова політика як інструмент управління обліком / О.В. Пальчук // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. 2016. Вип.7. 512 с. С.213-221
- 65.Пархоменко В. М., Баранцев П. П. Реформування бухгалтерського обліку в Україні: Положення (стандарт), плани рахунків, реєстри бухгалтерського обліку. 400 типових кореспонденцій Відповіді на запитання. Коментарі. Ч.4. Луганськ, 2010. 640с.
- 66.Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: монограф. Житомир : ЖДТУ, 2017. 4220 с.
- 67.Петрук О. М., Барановська Т. В. Облікова політика в системі регулювання бухгалтерським обліком // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: між нар. зб. наук. праць, 2019. Вип. 3. С.133-153.
- 68.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>
- 69.Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- 70.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>
- 71.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
- 72.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
- 73.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
- 74.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на

- прибуток» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>
75. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text>
76. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” : Наказ Міністерства фінансів України від 07.04.00 р. № 87. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
77. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи” : Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
78. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
79. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
80. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов’язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
81. Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
82. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб’єктів господарювання : підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2018. 454 с.
83. Попітїч Т. Облікова політика: понятійний апарат і класифікація // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2016. Вип. 2. С. 63-74.
84. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 3125-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3273-17>
85. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від

- 01.06.99 р. № 996-XIV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- 86.Про облікову політику : Лист Мінфіну від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text>
- 87.Про порядок застосування в Україні стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів : Протокол засідання Аудиторської палати України від 04.2003 р. № 122. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0122230-03#Text>
- 88.Пушкар М. С. Облікова політика і звітність : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2014. 141 с.
- 89.Редченко К. І. Аудит стратегічних управлінських рішень, прогнозів та проектів : монограф. Львів : Вид-во ЛКА, 2011. 402 с.
- 90.Robertson, Jack C. Auditing. 3rd ed. New York : Business Publications, 1998. 754 р.
91. Рузмайкіна І. В. Формування облікової політики підприємства : принципи, проблемні питання, критерії оцінки варіантів // Формування ринкових відносин в Україні, 2019. № 8. С. 32-38.
- 92.Савченко В. Я. Аудит : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2018. 323 с.
- 93.Свірко О. П. Організація обліку в бюджетних установах : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2018. 287 с.
- 94.Середюк В. М. Податковий облік : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури. 2015. 312 с.
- 95.Сисоєва І. М. Фактори впливу на вибір облікової політики // Інвестиції : практика та досвід. 2020. №24. С. 94-95.
- 96.Сльозко Т. М., Мазіна О. І. Організація обліку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : КНТЕУ, 2014. 368 с.
- 97.Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. Київ : Головна редакція енциклопедії Академії наук, 1995. 775 с.
- 98.Словник термінів законодавства України. URL : https://slovnyk.me/dict/ukrlaw_terms/%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D

[0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0](#)

99. Сопко В. В., Гуцайлюк З. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2018. 496с.
100. Сторожук Т. М. Облікова політика підприємства: сутність і призначення // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2019. № 3 (46). С. 130- 137.
101. Сук П. Л. Формування облікової інформації про витрати // Облік і фінанси. 2016. № 2. С. 76-80.
102. Сук Л. К., Сук П. Л. Бухгалтерський облік : підручник. Київ : Знання, 2015. 471 с.
103. Сук П. Облікова політика підприємства // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2011. №1. С.2-4.
104. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2016. 663 с.
105. Ткаченко Н. М. Реформування системи бухгалтерського обліку й фінансової звітності підприємств, установ, організацій в умовах євроінтеграції. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24810/1/%D0%A2%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%D0%9C.%2C.pdf>
106. Тлущкевич Н. Організація управлінського обліку (практика впровадження на сільськогосподарських підприємствах). Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 2. С. 13-18.
107. Тютюнник С. В., Бокарева І. В. Сутність характеристики фінансового стану підприємства. URL : <http://intkonf.org/kand-ekon-naukyutyunnik-sv-bokareva-iv-sutnisni-harakteristiki-finansovogo-stanupidприємства/>
108. Фатюха Н. Г. Облікова політика торговельного підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2021/Economics/78372.doc.htm
109. Чабанова Н. В., Васильченко Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік :

- посіб. Київ : Видавничий центр „Академія”, 2018. 672 с.
110. Чебанова Н. В., Ревуцька Л. Є., Орлова В. М. Облікова політика державного сектора економіки України // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”. 2019. № 1. С. 23-37.
111. Шатохіна О. Облік та інформаційне забезпечення управління господарською діяльністю підприємств // Бухгалтерський облік і аудит. 2019. №3. С. 28-33.
112. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. Київ : Знання, 2013. 447 с.
113. Шурпенкова Р. К. Облік основних процесів господарської діяльності // Вісник Львівської комерційної академії. Вип. 16. Львів : ЛКА, 2019. С. 500-505.
114. Щирба М. Т. Облікова політика в системі управлінського обліку : монограф. Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка», 2018. 340 с.